

**UCHWAŁA NR LVI/309/2022
RADY POWIATU GNEŹNIEŃSKIEGO**

z dnia 23 czerwca 2022 r.

w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022-2030”

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 5, art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 528) oraz art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573, z późn. zm.) Rada Powiatu Gnieźnieńskiego uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Powiatowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022-2030”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Gnieźnieńskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Wiceprzewodniczący Rady
Powiatu Gnieźnieńskiego

Jacek Kowalski

POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA LATA 2022-2030

Gniezno 2022 r.

Spis treści

I. Wstęp	4
II. Podstawy prawne tworzenia <i>Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022-2030</i>	5
III. Charakterystyka powiatu gnieźnieńskiego, położenie i ludność	14
IV. Niepełnosprawność w świetle prawa i orzecznictwo o niepełnosprawności	16
V. Diagnoza sytuacji osób niepełnosprawnych w powiecie gnieźnieńskim	19
VI. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia osób niepełnosprawnych w powiecie gnieźnieńskim	22
6.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie.....	23
6.2. Ośrodki Pomocy Społecznej w powiecie gnieźnieńskim	26
6.3. Domy Pomocy Społecznej w powiecie gnieźnieńskim	28
6.4. Środowiskowe Domy Samopomocy w powiecie gnieźnieńskim	30
6.5. Warsztaty Terapii Zajęciowej w powiecie gnieźnieńskim	31
6.6. Powiatowy Zespół Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Gnieźnie	33
6.7. Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Gnieźnie	33
6.8. Stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie gnieźnieńskim	34
VII. Kształcenie dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w powiecie gnieźnieńskim	36
7.1. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Zygmunta Imbierowicza w Klecku	37
7.2. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 1 w Gnieźnie	37
7.3. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2 w Gnieźnie	38
7.4. Zespół Placówek Edukacyjno-Wychowawczych	38
7.5. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Gnieźnie.....	39
7.6. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Klecku.....	39
VIII. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych	40
8.1. Warsztat Terapii Zajęciowej dla osób niepełnosprawnych w Gnieźnie	40
8.2. Warsztat Terapii Zajęciowej im. Heleny Bojarskiej w Klecku	41
8.3. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych	42
8.4. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	43
8.5. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych ..	45

8.6. Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w ramach indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych.....	46
8.7. Dofinansowanie do usługi tłumacza języka migowego.....	49
8.8. Dofinansowanie w ramach programu „Aktywny samorząd”	50
8.9. Dofinansowanie w ramach programu „Zajęcia klubowe w WTZ”	55
8.10. Dofinansowanie w ramach innych programów celowych.....	56
8.11. Dofinansowanie pobytu w Domu Pomocy Społecznej im. Małżonków Terakowskich w Gnieźnie	58
8.12. Dofinansowanie pobytu w Domu Pomocy Społecznej w Mielżynie	59
8.13. Dofinansowanie pobytu w Domu Pomocy Społecznej w Łopiennie.....	61
IX. Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych	62
9.1. Powiatowy Urząd Pracy w Gnieźnie	62
X. Cele i zadania Powiatowego Programu Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022-2030.....	66
10.1. Cel strategiczny	66
10.2. Cele operacyjne.....	67
I. Usprawnienie systemu wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych: zwiększenie efektywności i rozwój infrastruktury instytucji i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.....	67
II. Rehabilitacja zdrowotna: zwiększenie dostępu do wczesnej diagnozy i wszechstronnej rehabilitacji umożliwiającej pełne uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.....	68
III. Rehabilitacja społeczna: zapewnienie środowiskowego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami i ich rodzinom.	70
IV. Rehabilitacja zawodowa: Zapewnienie równych szans w dostępie do edukacji, podnoszenia kwalifikacji i tworzenie warunków do aktywizacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałanie skutkom bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych.	72
V. Integracja społeczna: tworzenie warunków do zwiększenia udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.....	74
10.3. Źródła finansowania programu	76
10.4. Potencjalni partnerzy programu.....	76
10.5. Monitoring i ewaluacja programu	77
XI. Podsumowanie.....	78

I. Wstęp

Działania na rzecz osób z niepełnosprawnością są zadaniem ogólnospołecznym oraz ważnym elementem polityki i pomocy społecznej państwa, która skierowana jest na minimalizowanie skutków niepełnosprawności oraz zaspokajanie potrzeb osób z niepełnosprawnością we wszystkich obszarach życia. Rozpoznanie i zdiagnozowanie potrzeb osób z różnymi dysfunkcjami i barierami, a także podejmowanie działań mających na celu wyeliminowanie przeszkód utrudniających tym osobom aktywny udział w życiu społecznym, zapobiega marginalizacji i wykluczeniu społecznemu tej grupy osób.

Zgodnie z założeniami Europejskiego Modelu Społecznego Unii Europejskiej i Rady Europy, jedną z kluczowych ról w obszarze przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnością odgrywają władze szczebla powiatowo-gminnego. Odpowiednio zaprojektowana i wdrożona polityka społeczna, w tym działania zmierzające do integracji społecznej osób z niepełnosprawnością, zwiększają potencjał rozwoju, a tym samym sprzyjają zwiększaniu aktywności we wszystkich obszarach życia. Istotnym założeniem polityki społecznej jest więc dążenie do kompleksowego działania, którego podstawowym celem jest przygotowanie osób zagrożonych wykluczeniem do aktywnego życia w społeczeństwie.

Badania prowadzone m. in. przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zdecydowanie potwierdziły, że jakość życia osób z niepełnosprawnością w dużym stopniu związana jest z jakością funkcjonowania społeczności lokalnych, w tym władzy i administracji szczebla powiatowo-gminnego. Poprawa efektywności i jakości pomocy kierowanej do osób z niepełnosprawnością wymaga zwiększenia odpowiedzialności samorządu za stwarzanie dogodnych warunków rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych wchodzących w skład społeczności lokalnej. Jak wynika z prowadzonych badań, władza i administracja lokalna powinna radykalnie rozwinąć swoje rozumienie problemów dotyczących niepełnosprawności.

Program jest dokumentem określającym i koordynującym działania w zakresie polityki społecznej Powiatu Gnieźnieńskiego, ukierunkowanym na rozwiązywanie problemów osób z niepełnosprawnością w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Podstawowym założeniem niniejszego Programu jest stworzenie systemu wsparcia dla osób z niepełnosprawnością i wdrożenie takich rozwiązań, które zminimalizują skutki niepełnosprawności, umożliwiając zaspokojenie potrzeb osób niepełnosprawnych we wszystkich obszarach życia oraz wspomogą prowadzenie samodzielnego, aktywnego oraz niezależnego życia.

Kreowanie lokalnej polityki społecznej w zakresie zapobiegania niepełnosprawności, łagodzenia jej skutków, rehabilitacji, a także realizacji zadań zmierzających do pełnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym i zawodowym stanowi ważne i obowiązkowe zadanie władz samorządowych. Partnerami w tworzeniu spójnej i efektywnej polityki na rzecz osób niepełnosprawnych są również inne jednostki i organizacje działające w obszarze włączenia społecznego. Konieczne są więc wspólne działania wszystkich organów administracji centralnej, samorządowej, instytucji pomocy społecznej wraz z instytucjami ochrony zdrowia, organizacjami pozarządowymi i pracodawcami, umożliwiające zapobieganie niepełnosprawności, a także aktywizację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych.

Opracowanie i wdrożenie niniejszego Programu stanowią wykonanie postanowień zapisów art. 35a ust. 1 pkt 1 *Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*, zgodnie z którego treścią do zadań powiatu należy opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

II. Podstawy prawne tworzenia *Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022-2030*

W opracowaniu i tworzeniu *Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022-2030* zasadniczą podstawę prawną stanowi *Konstytucja RP* oraz odrębne ustawy krajowe, które wyznaczają cele i kierunki działań w rozwiązywaniu i profilaktyce występowania konkretnych problemów społecznych. Najważniejsze założenia i kierunki planowanych działań zawarte w niniejszym Programie są zgodne i spójne z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych na poziomie krajowym, wojewódzkim i powiatowym:

Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2022-2030 – zakłada kompleksowe, horyzontalne, ponadsektorowe podejście polityki publicznej do wsparcia osób z niepełnosprawnościami, uwzględniające ich potrzeby w zakresie niezależnego życia i włączenia społecznego. W Strategii wskazano 8 obszarów priorytetowych:

- 1) Niezależne życie, w tym: zapewnienie możliwości samostanowienia i wypowiedzania się we własnym imieniu, zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami możliwości pełnego udziału w życiu społecznym, publicznym i politycznym, przeprowadzenie procesu deinstytucjonalizacji oraz wprowadzenie systemowych rozwiązań w zakresie usług społecznych wspierających niezależne życie, mechanizmy monitorowania zapewniania możliwości realizacji praw osób z niepełnosprawnościami.
- 2) Dostępność, w tym: dostępna przestrzeń publiczna, mobilność, dostęp do usług, informacji oraz wiedzy i komunikacji, uczestnictwo w życiu kulturalnym oraz aktywność sportowa.
- 3) Edukacja, w tym: wczesna pomoc, edukacja włączająca, przygotowanie do wejścia na rynek pracy, rozwój oraz zapewnienie uczniom i studentom z niepełnosprawnościami form komunikacji zgodnych z ich potrzebami.
- 4) Praca, w tym: modyfikacja i uzupełnienie systemu wsparcia zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami, aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami, środowisko pracy przyjazne pracownikom z niepełnosprawnościami, tworzenie otoczenia sprzyjającego skutecznej aktywizacji zawodowej.
- 5) Warunki życia i ochrona socjalna, w tym: system wsparcia finansowego osób z niepełnosprawnościami, mieszkalnictwo.
- 6) Zdrowie, w tym: zapobieganie powstawaniu i pogłębianiu się niepełnosprawności, dostęp do usług zdrowotnych oraz zwiększenie efektywności procesu leczenia, profilaktyka i leczenie w obszarze zdrowia psychicznego oraz środowiskowy system wsparcia osób z problemami zdrowia psychicznego.
- 7) Budowanie świadomości, w tym: zwiększanie jakości informacji o niepełnosprawności w dyskursie publicznym, edukacja pracowników instytucji publicznych, wdrożenie zmian prawnych na rzecz budowania świadomości.
- 8) Koordynacja, w tym: spójny z *Konwencją o prawach osób niepełnosprawnych* system koordynacji realizacji praw osób z niepełnosprawnościami, powiązanie działań

w obszarze niepełnosprawności z innymi działaniami polityki społecznej, system zbierania danych i współpraca międzynarodowa.

Celem głównym Strategii jest włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, a tym samym zagwarantowanie im praw określonych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Działania wskazane w ramach poszczególnych priorytetów zakładają umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami niezależne życie i pełny udział we wszystkich jego dziedzinach, zapewniając funkcjonowanie w społeczeństwie na zasadzie równości z innymi osobami. Realizacja działań w ramach poszczególnych obszarów priorytetowych Strategii pozwoli na ustanowienie ram całościowej polityki krajowej na rzecz osób niepełnosprawnych.

Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku – jeden z najważniejszych dokumentów wyznaczających główne kierunki rozwoju i wdrażania polityki społecznej w regionie, wskazując działania, które należałoby podjąć, by skutecznie podnosić poziom życia mieszkańców Wielkopolski oraz zaspokajać ich różnorodne potrzeby. Działania wpisujące się w priorytety Strategii adresowane są do: osób starszych, osób niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży, osób z kategorii wysokiego ryzyka socjalnego, a także wszystkich mieszkańców Wielkopolski, przy uwzględnieniu ich uczestnictwa w różnych wymiarach życia społecznego.

Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej Województwa Wielkopolskiego na lata 2013-2022 – jest dokumentem o charakterze programowym, który ujmuje problematykę sektora ekonomii społecznej jako istotny element rozwoju województwa.

Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022-2030 – celem Strategii jest wytyczenie priorytetowych rozwiązań w zakresie przezwyciężenia określonych problemów społecznych. W Strategii przyjęte zostały obszary priorytetowe dla realizowania polityki społecznej w powiecie tj.: wspieranie rodzin, przeciwdziałanie przemocy i uzależnieniom, bezrobociu, ubóstwu i wykluczeniu społecznemu oraz wspieranie osób niepełnosprawnych i osób starszych. III cel strategiczny dotyczy: Wspierania i aktywizacji osób niepełnosprawnych i starszych w powiecie gnieźnieńskim. Celem szczegółowym jest: Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych w powiecie gnieźnieńskim. W ramach III celu strategicznego zostały założone następujące kierunki działań:

- 1) Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie potrzeb osób niepełnosprawnych.

- 2) Inicjowanie działań na rzecz rozwoju usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- 3) Ułatwianie dostępu do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla osób niepełnosprawnych.
- 4) Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego wspierającego osoby i rodziny opiekujące się nimi.
- 5) Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom lub opiekunom.
- 6) Inicjowanie działań w zakresie tworzenia sprzyjających warunków do zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w tym w warunkach pracy chronionej lub Zakładzie Aktywizacji Zawodowej itp.
- 7) Inicjowanie i realizacja projektów oraz programów na rzecz osób niepełnosprawnych nieaktywnych zawodowo.
- 8) Stworzenie możliwości korzystania z usług specjalistycznych dla osób niepełnosprawnych w tym pomocy asystenta osoby niepełnosprawnej.
- 9) Tworzenie i organizacja środowiskowych form wsparcia i integracji w tym w środowiskowym domu samopomocy.
- 10) Tworzenie warunków do powstawania domów czasowego pobytu min. mieszkań chronionych oraz projektów modernizacji mieszkań i rewitalizacji celem lepszego dostosowania przestrzeni do potrzeb niepełnosprawnych.
- 11) Podejmowanie działań przy współpracy z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie likwidacji barier transportowych.
- 12) Rewitalizacja przestrzeni użyteczności publicznej celem lepszego dostosowania do potrzeb niepełnosprawnych.
- 13) Zintegrowanie działań instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych.

Analiza i diagnoza sytuacji społecznej w powiecie gnieźnieńskim z 2019 r. – celem analizy i diagnozy było poprawne zaplanowanie działań, opisanie stanu rzeczy, posiadanych zasobów, zidentyfikowanie problemów, niezaspokojonych potrzeb i założenie efektywnych rozwiązań, adekwatnych do zgłaszanych potrzeb.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej – określa zasady ogólne dotyczące wolności, praw i obowiązków człowieka i obywatela. Art. 30 stanowi, iż przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej

poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych. Art. 32 stanowi, iż wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakichkolwiek przyczyn. Art. 68 ust. 3 stanowi, iż władze publiczne są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku. Art. 69 stanowi, iż osobom niepełnosprawnym władze publiczne udzielają, zgodnie z ustawą, pomocy w zabezpieczaniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej.

Karta Praw Osób Niepełnosprawnych – jest jednym z podstawowych dokumentów dotyczących osób niepełnosprawnych i przysługujących im praw:

- 1) dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
- 2) dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,
- 3) dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,
- 4) nauki w szkołach wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,
- 5) pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,
- 6) pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga – prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,
- 7) zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym,
- 8) życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym: dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej, swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu, dostępu do informacji, możliwości komunikacji międzyludzkiej,

- 9) posiadania samorządnej reprezentacji swego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych,
- 10) pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb.

Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. – konwencja ma przyczynić się do poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych, poprzez umożliwienie im rzeczywistego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności, na równi z innymi osobami. Konwencja zawiera przepisy: zakazujące dyskryminowania osób niepełnosprawnych, nakazujące tworzenie warunków korzystania z praw na zasadzie równości z innymi osobami, nakazujące wprowadzenie rozwiązań specjalnie adresowanych do osób niepełnosprawnych, odpowiednio do rodzaju zagadnienia. Najważniejsze postanowienia konwencji:

- 1) zakaz bezprawnego i samowolnego pozbawiania wolności, wolność od tortur lub okrutnego, niehumanitarnego albo poniżającego traktowania lub karania, zakaz poddawania, bez swobodnie wyrażonej zgody, eksperymentom medycznym lub naukowym,
- 2) wolność wypowiedzania się i wyrażania opinii oraz dostęp do informacji, gwarancje praw politycznych, w tym w celu zagwarantowania udziału w życiu politycznym i publicznym,
- 3) zapewnienie dostępu do środowiska fizycznego, środków transportu, informacji i komunikacji, innych urządzeń i usług powszechnie zapewnianych,
- 4) prowadzenie życia samodzielnie i przy włączeniu w społeczeństwo,
- 5) zakaz samowolnej lub bezprawnej ingerencji w życie prywatne, rodzinne, dom lub korespondencję, innego typu komunikację,
- 6) poszanowanie domu i rodziny: zakaz dyskryminacji we wszystkich sprawach dotyczących małżeństwa, rodziny, rodzicielstwa, adopcji, prawo do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny, podejmowania decyzji o liczbie i czasie urodzenia dzieci, dostęp do informacji dotyczących prokreacji i planowania rodziny, odpowiednia pomoc w wykonywaniu obowiązków związanych z wychowaniem dzieci,
- 7) prawo do edukacji na wszystkich poziomach, stworzenie włączającego systemu kształcenia, umożliwiającego integrację dzieci i młodzieży niepełnosprawnych na wszystkich poziomach edukacji,
- 8) prawo osiągnięcia najwyższego możliwego poziomu stanu zdrowia, gwarantowanie opieki zdrowotnej w takim samym zakresie i takiej samej jakości, jak innym osobom,

- 9) rehabilitacja: podejmowanie odpowiednich środków w celu umożliwienia uzyskania i utrzymania możliwie pełnych zdolności fizycznych, intelektualnych, społecznych i zawodowych oraz pełnej integracji,
- 10) prawo do pracy, w tym do możliwości zarabiania na życie poprzez pracę swobodnie wybraną, w otwartym, integracyjnym i dostępnym środowisku pracy, wprowadzanie racjonalnych usprawnień w miejscu pracy,
- 11) zapewnienie odpowiednich warunków życia i ochrony socjalnej,
- 12) podejmowanie działań w celu zapewnienia dostępu do wszelkich form działalności w dziedzinie kultury, rozwoju i wykorzystania potencjału twórczego, artystycznego i intelektualnego, wspieranie uznania tożsamości kulturowej i językowej osób niepełnosprawnych, w tym języków migowych i kultury osób niesłyszących, tworzenie warunków korzystania z wypoczynku i uprawiania sportu.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych – obowiązek opracowania Programu wynika wprost z postanowień zapisów art. 35a ust. 1 pkt 1, zgodnie z którego treścią do zadań powiatu należy opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie: rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia, przestrzegania praw osób niepełnosprawnych. Zadania powiatu w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym:

- 1) opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie: rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania, przestrzegania praw osób niepełnosprawnych,
- 2) współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizacji programów, o których mowa w pkt 1,
- 3) udostępnianie na potrzeby Pełnomocnika i samorządu województwa oraz przekazywanie właściwemu wojewodzie uchwalonych przez radę powiatu programów, o których mowa w pkt 1, oraz rocznej informacji z ich realizacji,
- 4) podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności,
- 5) opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa,
- 6) współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób,

- 7) finansowanie z Funduszu wydatków na instrumenty lub usługi rynku pracy określone w ustawie o promocji, w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu,
- 8) dofinansowanie:
 - uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
 - sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
 - zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
 - likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
 - rehabilitacji dzieci i młodzieży,
 - usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika,
 - zmiany samodzielnego lokalu mieszkalnego, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali, dotychczas zajmowanego przez osobę niepełnosprawną, w sytuacji braku możliwości zastosowania w tym lokalu lub w budynku racjonalnych usprawnień, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności lub jeżeli ich zastosowanie byłoby nieracjonalne ekonomicznie,
 - dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej,
- 9) pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie,
- 10) przyznawanie środków, o których mowa w art. 12a i art. 26g,
- 11) realizacja zadań, o których mowa w art. 26, art. 26d i art. 26e,
- 12) zlecanie zadań zgodnie z art. 36,
- 13) kierowanie osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej,
- 14) współpraca z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów,
- 15) doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne,

- 16) współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej – pomoc społeczna ma na celu wsparcie w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Do podstawowych zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej należy:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami,
- 2) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa,
- 3) prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób,
- 4) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach,
- 5) szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu,
- 6) doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu,
- 7) podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- 8) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- 9) sporządzanie, zgodnie z art. 16a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, oceny w zakresie pomocy społecznej,
- 10) utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy – osoba niepełnosprawna zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako bezrobotna albo poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu ma prawo korzystać z usług lub instrumentów rynku pracy na zasadach określonych w niniejszej ustawie m. in.: szkoleń, stażu, prac

interwencyjnych, przygotowania zawodowego w miejscu pracy, badania lekarskie lub psychologiczne, zwrot kosztów, finansowania kosztów, studiów podyplomowych. Wydatki na instrumenty lub usługi rynku pracy są finansowane w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako: bezrobotne – ze Środków Funduszu Pracy, poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu – ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

III. Charakterystyka powiatu gnieźnieńskiego, położenie i ludność

Powiat gnieźnieński leży w środkowo-zachodniej części Polski w województwie wielkopolskim i zajmuje powierzchnię 1255 km². Powiat gnieźnieński należy do największych w województwie, zarówno pod względem liczby ludności jak i powierzchni. Głównym ośrodkiem powiatu jest miasto Gniezno. W skład powiatu gnieźnieńskiego wchodzi 10 gmin: jedna gmina miejska: Gniezno, cztery gminy miejsko-wiejskie: Czarniejewo, Kłecko, Trzemeszno, Witkowo, pięć gmin wiejskich: Gniezno, Kiszkowo, Łubowo, Mieleszyn, Niechanowo.

Rysunek 1. Mapa Powiatu Gnieźnieńskiego.

Źródło: <https://szlakpiastowski.com.pl/warto-zobaczyc/powiat-gnieznienski-i-okolice>

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec grudnia 2019 roku powiat gnieźnieński zamieszkiwało 145 418 osób, w tym: 74 258 kobiet i 71 160 mężczyzn.

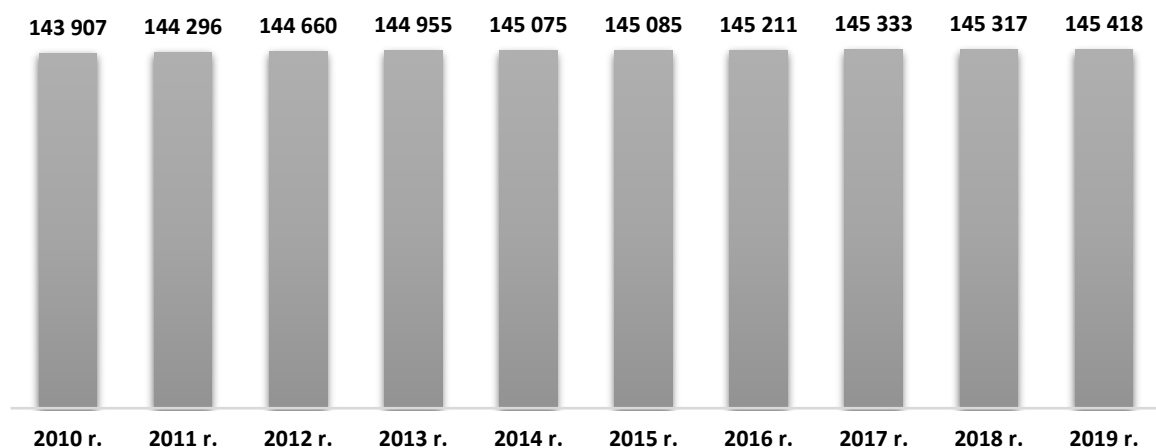
Największa liczba mieszkańców zamieszkuje miasto Gniezno – 68 217 osób, co stanowi 46,9% ogólnej liczby mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego. Najmniej osób mieszka w gminie wiejskiej Mieleszyn – 4 038.

Powiat gnieźnieński	Liczba mieszkańców	Odsetek mieszkańców w powiecie	Liczba kobiet
Gniezno gmina miejska	68 217	46,9%	35 540
Czarniejewo gmina miejsko – wiejska	7 405	5,1%	3 668
Gniezno gmina wiejska	12 268	8,4%	6 170
Kiszkowo gmina wiejska	5 443	3,7%	2 722
Kłecko gmina miejsko – wiejska	7 452	5,1%	3 718
Łubowo gmina wiejska	6 743	4,6%	3 401
Mieleszyn gmina wiejska	4 038	2,8%	2 043
Niechanowo gmina wiejska	5 965	4,1%	3 003
Trzemeszno gmina miejsko – wiejska	14 294	9,8%	7 154
Witkowo gmina miejsko – wiejska	13 593	9,3%	6 839
	145 418	100,0%	74 258

Tabela 1. Charakterystyka gmin powiatu gnieźnieńskiego na koniec 2019 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W ostatnich latach liczba ludności powiatu gnieźnieńskiego sukcesywnie się zwiększa, co związane jest z procesami migracyjnymi oraz dodatnim przyrostem naturalnym. W porównaniu do danych z 2010 roku liczba mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego zwiększyła się o 1 511 osób, co stanowi procentowy wzrost liczby mieszkańców wynoszący 1,0%.

Wykres 1. Liczba mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego w latach 2010 – 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Na koniec 2019 roku 19,9% mieszkańców stanowiło grupę osób w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), 59,8% grupę osób w wieku produkcyjnym (18-60 lub 65 lat, w zależności od płci), a 20,3% zaliczało się do grupy osób w wieku poprodukcyjnym (powyżej 60 lub 65 lat).

Zgodnie z danymi GUS w grudniu 2019 roku przeciętne wynagrodzenie w powiecie gnieźnieńskim, wynosiło 4 265,39 zł i było znacznie niższe niż średnie wynagrodzenie w Polsce i średnie wynagrodzenie brutto w województwie wielkopolskim.

Według danych GUS liczba osób zatrudnionych w podmiotach gospodarczych zatrudniających powyżej 9 pracowników na koniec 2019 roku w powiecie gnieźnieńskim wynosiła 35 251 osób. W ostatnich latach zauważalna jest stała tendencja wzrostu zatrudnienia.

IV. Niepełnosprawność w świetle prawa i orzecznictwo o niepełnosprawności

Według definicji przyjętej w 1980 r. przez Światową Organizację Zdrowia, niepełnosprawność to „ograniczenie lub brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka, wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu”. W *Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych* znajduje się następująca definicja: „niepełnosprawne są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji”. Obowiązującą obecnie w polskim systemie prawa definicja niepełnosprawności jest zawarta w *Ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*, która definiuje osoby niepełnosprawne „jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeżeli uzyskały odpowiednie orzeczenie”.

Przytoczone powyżej definicje oraz klasyfikacja niepełnosprawności wskazują na nierozzerwalną relację między zdrowiem człowieka, a społeczeństwem i środowiskiem, które go otacza. Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych podkreśla, że niepełnosprawność nie wynika z dysfunkcji zdrowotnej, a z interakcji pomiędzy osobami z dysfunkcjami a barierami wynikającymi z postaw ludzkich i środowiskowymi, które utrudniają tym osobom pełny i skuteczny udział w życiu społeczeństwa, na zasadzie równości z innymi.

Na niepełnosprawność możemy spojrzeć z perspektywy biologicznej oraz prawnej. Niepełnosprawność biologiczna to znaczne ograniczenie sprawności fizycznej, psychicznej lub umysłowej, które okresowo lub trwale utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, edukację, pracę oraz pełnienie ról społecznych. Niepełnosprawność prawna natomiast jest to stan, w którym osoba posiada odpowiednie orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez uprawniony do tego organ. W Polsce orzeczenie o niepełnosprawności orzekane jest przez różne instytucje i dla różnych celów, istnieją orzeczenia wydawane dla celów rentowych i poza rentowych, orzeka się stopnie o niepełnosprawności, grupy inwalidzkie oraz opisowe określenia niepełnosprawności.

Pierwszym z nich jest orzecznictwo rentowe, zasady którego reguluje *Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych* oraz rozporządzenie *Ministra Polityki Społecznej z dnia 14 grudnia 2004 r. w sprawie orzekania o niezdolności do pracy*. Orzecznictwo rentowe prowadzone jest przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) i komisje lekarskie ZUS, kwalifikujące osobę jako:

- 1) częściowo niezdolną do pracy – osobę, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji,
- 2) całkowicie niezdolną do pracy – osobę, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy,
- 3) całkowicie niezdolną do pracy i samodzielnej egzystencji – osobę, u której stopień naruszenia sprawności organizmu powoduje konieczność stałej lub długotrwałej pomocy i opieki innej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych.

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r. w ramach orzecznictwa poza rentowego, orzekanego przez Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności wprowadza trzy stopnie niepełnosprawności:

- 1) znaczny, do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji,
- 2) umiarkowany, do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub

wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych,

- 3) lekki, do którego zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r. przewiduje możliwość równego traktowania orzeczeń o niezdolności do pracy wydanych przez lekarza orzecznika ZUS z orzeczeniami Powiatowych Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności o zaliczeniu do jednego ze stopni niepełnosprawności, tj.:

- 1) orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- 2) orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy traktowane jest na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
- 3) orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy jest traktowane na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 roku w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia* dzieci, tj. osoby, które nie ukończyły 16 roku życia uznawane są za osoby niepełnosprawne, w przypadku naruszonej sprawności fizycznej lub psychicznej, której okres trwania przewiduje się powyżej 12 miesięcy, z uwagi na wady wrodzone, długotrwałą chorobę lub uszkodzenie organizmu, powodujące konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

Do 1998 r. orzeczenia do celów poza rentowych wydawały Komisje Inwalidztwa i Zatrudnienia (KIZ). Orzeczenia te nadal są aktualne, jeżeli zostały wydane na okres stały. KIZ zaliczały osoby niepełnosprawne do jednej z trzech grup:

- 1) I grupa (równoważna ze znacznym stopniem niepełnosprawności),
- 2) II grupa (równoważna z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności),

3) III grupa (równoważna z lekkim stopniem niepełnosprawności).

Do celów rentowych wydawane są orzeczenia Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS). Osoby uznane za niepełnosprawne otrzymują orzeczenie o stałej albo długotrwałej niezdolności do pracy osób w gospodarstwie rolnym, przy czym osoby, którym przysługuje zasiłek pielęgnacyjny zaliczane są do znacznego stopnia niepełnosprawności, pozostałe – do lekkiego stopnia niepełnosprawności.

V. Diagnoza sytuacji osób niepełnosprawnych w powiecie gnieźnieńskim

Przystępując do opracowania katalogu celów i zadań Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022 – 2030 niezbędne jest przeprowadzenie diagnozy problemu niepełnosprawności w powiecie gnieźnieńskim. Podstawowym źródłem informacji o osobach niepełnosprawnych jest Główny Urząd Statystyczny (GUS), Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Gnieźnie (PZOON) oraz Powiatowy Urząd Pracy w Gnieźnie (PUP). W niniejszym opracowaniu wykorzystano dane pochodzące z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku, Elektronicznego Krajowego Systemu Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności (EKSMOoN) oraz statystyki Powiatowego Urzędu Pracy w Gnieźnie – rynek pracy w grudniu 2021 r.

Ostatnie pełne dane o rozmiarach niepełnosprawności w powiecie gnieźnieńskim pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego, który został przeprowadzony w 2011 roku. Według nich ogólna liczba niepełnosprawnych mieszkańców powiatu wynosi 19 767 osób, z czego 10 583 stanowią kobiety, a 9184 mężczyźni. 14 326 osób z orzeczonym stopniem niepełnosprawności zamieszkiwało w obszarach miejskich, natomiast 5 442 osoby w obszarach wiejskich. Znaczna część osób niepełnosprawnych – 14 344 to osoby w wieku produkcyjnym (16 lat i więcej), 933 to osoby w wieku przedprodukcyjnym (0-15 lat). W poniższej tabeli przedstawiono podział ze względu na stopień niepełnosprawności:

	Znaczny	Umiarkowany	Lekki	Osoby do 16 roku życia
Kobiety	2328	2658	2259	354
Mężczyźni	1755	2674	2218	579
Ogółem	4083	5332	4477	933

Tabela 2. Osoby niepełnosprawne wg. kategorii niepełnosprawności oraz płci na koniec 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Dokładniejsze dane o rozmiarach niepełnosprawności w powiecie gnieźnieńskim pochodzą ze sprawozdania za 2021 r. z Elektronicznego Krajowego Systemu Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności, sporządzonego przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Gnieźnie. W 2021 r. wydano łącznie 2593 orzeczenia, w tym 317 dla osób przed 16 rokiem życia. Orzeczenia otrzymało łącznie 1348 kobiet i 1245 mężczyzn. Najwięcej wydano orzeczeń o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności – 952. Najczęstszymi przyczynami wydawania orzeczeń były upośledzenia narządu ruchu (545), choroby neurologiczne (367) oraz choroby układu oddechowego i krążenia (360). W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące liczby wydanych orzeczeń według przyczyn niepełnosprawności, stopnia niepełnosprawności i płci:

Symbole	Stopień niepełnosprawności			Osoby do 16 roku życia	Razem	Płeć	
	Znaczny	Umiarkowany	Lekki			Kobiety	Mężczyźni
01-U	30	33	5	20	88	44	44
02-P	75	140	87	54	356	166	190
03-L	7	92	86	19	204	112	92
04-O	26	28	20	14	88	54	34
05-R	87	247	199	12	545	312	233
06-E	2	22	7	14	45	15	30
07-S	115	160	70	15	360	151	209
08-T	61	30	14	6	111	59	52
09-M	77	52	25	8	162	115	47
10-N	164	96	65	42	367	184	183
11-I	64	50	34	67	215	124	91
12-C	4	2	0	46	52	12	40
Ogółem	712	952	612	317	2593	1348	1245

Tabela 3. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności, stopnia niepełnosprawności i płci na koniec 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Gnieźnie

Wśród osób, które otrzymały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zdecydowanie przeważały osoby w wieku 60 i więcej, natomiast wśród osób z orzeczeniem do 16 roku życia przeważały osoby w wieku 8-16 lat:

Wiek	0-3 lat	4-7 lat	8-16 lat	16-25 lat	26-40 lat	41-60 lat	60 i więcej
Liczba osób	67	77	173	203	188	717	1168

Tabela 4. Liczba wydanych orzeczeń wg wieku na koniec 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Gnieźnie

Wśród osób z orzeczonym stopniem niepełnosprawności przeważały osoby z wykształceniem zasadniczym (794) i średnim (540). Wykształcenie mniej niż podstawowe posiadało 377 osób, a podstawowe – 368 osób. Najmniej osób niepełnosprawnych posiadało wykształcenie wyższe, było to 197 osób.

Spośród 2276 osób z orzeczonym stopniem niepełnosprawności, zaledwie 321 osób posiadało zatrudnienie. 1955 osób pozostawało bez pracy. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Gnieźnie, na koniec 2021 r. zarejestrowanych było 2070, z czego 179 osób stanowiły osoby niepełnosprawne.

Na podstawie wyników badań społecznych wśród mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego, przeprowadzonych w okresie od maja do czerwca 2020 roku na potrzeby opracowania *Powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim na lata 2022 – 2030*, utworzono listę problemów społecznych w powiecie gnieźnieńskim. Badani największą rangę przypisali problemowi alkoholizmu (69,3%), który ma najbardziej negatywne skutki, generuje i współwystępuje z innymi problemami społecznymi. W następnej kolejności badani wskazali na problemy zdrowotne lokalnej społeczności (58,8%), trudną sytuację mieszkaniową (brak mieszkań) (57,2%), trudną sytuację ludzi starszych (54,0%) oraz długotrwałą lub ciężką chorobę (54,0%). Niepełnosprawność mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego przez 30,6% badanych została określona jako raczej mały problem, 29,8% badanych określiło niepełnosprawność jako raczej duży problem, 28,2% badanych nie potrafiło określić skali problemu niepełnosprawności w powiecie gnieźnieńskim. Według 6,5% badanych niepełnosprawność stanowi bardzo duży problem.

Badanym przedstawiono również listę grup społecznych, które są zagrożone wykluczeniem społecznym i marginalizacją w powiecie gnieźnieńskim. Jako grupy społeczne najbardziej narażone na wykluczenie społeczne w powiecie gnieźnieńskim badani wskazali: osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie (60,0%), bezdomni i osoby zagrożone bezdomnością (58,4%), rodziny z występującą przemocą (56,0%), byli więźniowie powracający z zakładów karnych (55,2%) oraz osoby i rodziny dotknięte ubóstwem (52,0%). Osoby z niepełnosprawnością zostały wskazane przez 48,8 % badanych.

Uczestników badania poproszono także o wskazanie działań z obszaru przeciwdziałania problemom społecznym w powiecie gnieźnieńskim, które przynoszą najmniej zadowalające efekty. Obszar, który wskazało najwięcej badanych osób (44,9%) to przeciwdziałanie alkoholizmowi. W dalszej kolejności badani wskazali działania w obszarze ochrony zdrowia (43,9%), działania podejmowane w obszarze ograniczanie bezrobocia (29,0%) oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie (21,5%). Pomoc osobom niepełnosprawnym jako działania przynoszące najmniej zadowalające efekty oceniło 15,9% badanych.

Badanych poproszono również o wskazanie problemów, na jakie natrafiają osoby niepełnosprawne w powiecie gnieźnieńskim. Zdaniem ankietowanych najważniejsze problemy, które dotyczą osoby niepełnosprawne to: bariery architektoniczne w miejscach publicznych (57,0%), ograniczony dostęp do rehabilitacji usprawniającej (51,4%) oraz trudności w podjęciu odpowiedniego zatrudnienia (46,7%). W dalszej kolejności badani wymienili: ograniczony dostęp do usług opiekuńczych (31,8%), problemy psychologiczne/zdrowotne (29,9%) i utrudniony dostęp do korzystania ze środków transportu (27,1%). Najmniej badanych wskazało na brak akceptacji w środowisku lokalnym (19,6%) oraz utrudnioną możliwość korzystania z różnych form wsparcia w tym terapii zajęciowej (17,8%).

Działania na rzecz osób niepełnosprawnych realizowane na terenie powiatu gnieźnieńskiego zostały ocenione jako raczej negatywne przez 37,3% badanych. Te same działania zostały ocenione jako raczej pozytywne przez 33,7% ankietowanych. Odsetek odpowiedzi *nie wiem* wyniósł 28,0%.

Biorąc pod uwagę powyższe statystyki oraz wyniki badania ankietowego, w powiecie gnieźnieńskim zachodzi konieczność uskutecznienia działań zmierzających do poprawy życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych.

VI. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia osób niepełnosprawnych w powiecie gnieźnieńskim

Pomoc społeczna i podejmowanie działań, które mają na celu integrację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych wymagają zaangażowania i ścisłej współpracy partnerów sektora publicznego i niepublicznego. Zgodnie z art. 2 pkt. 2 *Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy*

społecznej, pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej na poziomie gmin. Organy te realizując zadania pomocy społecznej współpracują, na zasadzie partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Zadaniem pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwianie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej dotyczą wspierania osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiania im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ponadto przy współpracy ośrodków pomocy społecznej mają za zadanie zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

Na terenie powiatu gnieźnieńskiego istnieje wiele instytucji wspomagających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Należą do nich między innymi Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodki Pomocy Społecznej, Domy Pomocy Społecznej, Środowiskowe Domy Samopomocy, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Powiatowe Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, Powiatowe Społeczne Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych oraz Organizacje Pozarządowe działające w obszarze pomocy społecznej.

6.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie znajduje się przy ulicy Henryka Sienkiewicza 12a. Centrum zostało utworzone Uchwałą Nr IV/18/99 Rady Powiatu Gnieźnieńskiego z dnia 22 stycznia 1999 r. i działa jako samodzielna jednostka organizacyjno-budżetowa na podstawie:

- 1) Ustawy o pomocy społecznej,
- 2) Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 3) Ustawy o samorządzie powiatowym,
- 4) Ustawy o finansach publicznych,

- 5) Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- 6) Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich,
- 7) Ustawy o ochronie zdrowia psychicznego,
- 8) Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- 9) Ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- 10) Statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie,
- 11) Innych obowiązujących aktów prawnych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie (PCPR Gniezno) jest jednostką organizacyjną Powiatu Gnieźnieńskiego, działającą w formie jednostki budżetowej. PCPR Gniezno realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej i rehabilitacji społecznej mające na celu poprawę funkcjonowania rodziny, zapobieganie i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym oraz dysfunkcyjności rodzin. Ponadto realizuje zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, jest również wyznaczonym przez Starostę Gnieźnieńskiego Organizatorem Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Starosta przy pomocy PCPR Gniezno sprawuje nadzór nad działalnością jednostek specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego oraz ośrodków wsparcia, domów pomocy społecznej i ośrodków interwencji kryzysowej działających na terenie powiatu.

Do zadań PCPR Gniezno wynikających z *Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej* należy:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami,
- 2) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa,
- 3) przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze,
- 4) pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży

niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się,

- 5) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy,
- 6) prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób,
- 7) prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 8) prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej,
- 9) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach,
- 10) szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu,
- 11) doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu,
- 12) podejmowanie innych działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- 13) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie,
- 14) utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Zgodnie z *Ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych* w ramach rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych PCPR Gniezno realizuje następujące zadania:

- 1) opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych oraz programów osłonowych w zakresie: rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania, przestrzegania praw osób niepełnosprawnych,
- 2) współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizacji programów, o których mowa w pkt 1,

- 3) udostępnianie na potrzeby Pełnomocnika i samorządu województwa oraz przekazywanie właściwemu wojewodzie uchwalonych przez radę powiatu programów, o których mowa w pkt 1, oraz rocznej informacji z ich realizacji,
- 4) podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności,
- 5) opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa,
- 6) współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób,
- 7) dofinansowanie:
 - uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
 - sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
 - zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
 - likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
 - rehabilitacji dzieci i młodzieży,
 - dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej,
- 8) prowadzenie weryfikacji merytorycznej wykonywanych zadań z zakresu rehabilitacji społecznej warsztatów terapii zajęciowej.

6.2. Ośrodki Pomocy Społecznej w powiecie gnieźnieńskim

Ośrodki Pomocy Społecznej (OPS) realizują zadania z zakresu pomocy społecznej, umożliwiając przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Główną instytucją odpowiedzialną za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej jest Gmina, która działa na podstawie:

- 1) Ustawy o pomocy społecznej,

- 2) Ustawy o samorządzie gminnym,
- 3) Ustawy o finansach publicznych,
- 4) Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 5) Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- 6) Ustawy o świadczeniach rodzinnych,
- 7) Ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- 8) Innych obowiązujących aktów prawnych.

Na terenie powiatu gnieźnieńskiego funkcjonuje dziesięć OPS. Są to:

- 1) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gnieźnie, ul. Dworcowa 7, 62-200 Gniezno.
- 2) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gnieźnie, Aleje Reymonta 9-11, 62- 000 Gniezno.
- 3) Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarniejewie, ul. Poznańska 8, 62-500 Czarniejewo.
- 4) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Niechanowie, ul. Różana 1, 62-200 Niechanowo.
- 5) Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzemesznie, ul. Kościuszki 35, 62-240 Trzemeszno.
- 6) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mieleszynie, Mieleszyn 95, 62-212 Mieleszyn.
- 7) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łubowie, Łubowo 1, 62-260 Łubowo.
- 8) Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Witkowie, ul. Gnieźnieńska 4, 62-230 Witkowo.
- 9) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiskowie, ul. Szkolna 2, 62-280 Kiskowo.
- 10) Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłecku, ul. Słoneczna 25, 62-270 Kłecko.

OPS realizując ustawowe zadania własne gminy, przyznają i wypłacają zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe, specjalne zasiłki celowe. Do ich zadań własnych należą także: praca socjalna, asystent rodziny, usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, zasiłki z tytułu zdarzenia losowego, dożywianie dzieci w szkołach, opłaty przedszkoli, sprawianie pogrzebów, kierowanie do Domów Pomocy Społecznej, dodatki mieszkaniowe, składki na ubezpieczenia zdrowotne, stypendia dla uczniów o charakterze socjalnym. Przy OPS działają także Zespoły Interdyscyplinarne, które zajmują się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Bardzo ważnym i obligatoryjnym zadaniem OPS jest praca socjalna. Praca socjalna to zespół powiązanych ze sobą i umiejętnie zaplanowanych działań prowadzonych przez wykształconych pracowników socjalnych we współpracy z osobą wspieraną. Jest to mechanizm polityki społecznej służący rozwiązywaniu problemów społecznych, zapobieganiu ich natężeniu oraz aktywizowaniu jednostek i grup do samopomocy. Celem pracy socjalnej jest pomoc w nauczaniu się samodzielności.

Realizując zadania z *Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej*, Ośrodki udzielają osobom niepełnosprawnym pomocy w zakresie:

- 1) pomocy finansowej (zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe, specjalne zasiłki celowe),
- 2) usług opiekuńczych i opieki pielęgnacyjnej (opiekunka środowiskowa),
- 3) pomocy specjalistycznej (poradnictwo, terapia, praca socjalna),
- 4) przyznawania pomocy rzeczowej.

6.3. Domy Pomocy Społecznej w powiecie gnieźnieńskim

Osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogące samodzielnie funkcjonować i którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, mogą zostać umieszczone w Domu Pomocy Społecznej (DPS). DPS świadczą usługi bytowe, pielęgnacyjne, opiekuńcze, wspomagające, wspierające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Do podstawowych zadań DPS należy: świadczenie usług pielęgnacyjnych, świadczenie usług opiekuńczych, wspomaganie i wspieranie oraz aktywizowanie podopiecznych – poprzez przygotowanie do pracy terapeutycznej.

Pobyt w DPS ma następujące cele:

- 1) profilaktyczny – przeciwdziałanie zjawisku instytucjonalizacji polegającym na negatywnym wpływie instytucji totalnej na przebywające w DPS osoby,
- 2) socjalny – zaspokajanie potrzeb fizjologicznych oraz potrzeb psychofizycznych,
- 3) aktywizujący – przygotowanie do podjęcia pracy chociażby o charakterze terapeutycznym, do podejmowania samodzielnych decyzji, usamodzielnienia,

- 4) integracyjny – podtrzymanie kontaktu z rodziną, nawiązywanie kontaktów interpersonalnych, kształtowanie kontaktów z najbliższym środowiskiem.

Na terenie powiatu gnieźnieńskiego funkcjonują trzy DPS, w tym dwa prowadzone są na zlecenie powiatu:

- 1) Dom Pomocy Społecznej im. Małżonków Terakowskich w Gnieźnie, ul. Wrzesińska 21, 62-200 Gniezno,
- 2) Dom Pomocy Społecznej w Mielżynie, ul. Szkolna 15A, 62-230 Mielżyn,
- 3) Dom Pomocy Społecznej w Łopienniu, Łopienno 119, 62- 213 Łopienno.

Dom Pomocy Społecznej im. Małżonków Terakowskich w Gnieźnie przeznaczony jest dla osób w podeszłym wieku (kobiet i mężczyzn), których stan zdrowia nie wymaga leczenia szpitalnego, natomiast uzasadnia potrzebę stałej opieki. W chwili obecnej DPS dysponuje miejscami dla 71 osób.

Dom Pomocy Społecznej w Mielżynie, prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Świętego Dominika, przeznaczony jest dla dzieci, młodzieży i dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie. DPS realizuje zadania własne powiatu polegające na prowadzeniu domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym przy udziale dotacji udzielonej przez Skarb Państwa za pośrednictwem Wojewody Wielkopolskiego. DPS obecnie znajduje się w trakcie rozbudowy i modernizacji, aktualnie dysponuje 86 miejscami, w większości w pokojach 2 i 3 osobowych. Każda z grup pensjonariuszy posiada jadalnię, kuchnię salę dziennego pobytu. W domu prowadzone są zajęcia rewalidacyjne w różnego typu pracowniach, rehabilitacji oraz zajęcia z zakresu szkoły specjalnej i szkoły życia.

Dom Pomocy Społecznej w Łopienniu, prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Św. Elżbiety Prowincja Poznańska, przeznaczony jest dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie. DPS realizuje zadania własne powiatu polegające na prowadzeniu domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym przy udziale dotacji udzielonej przez Skarb Państwa za pośrednictwem Wojewody Wielkopolskiego. Obecnie dom ma 50 miejsc, w pokojach 1, 2 i 3 osobowych. Łazienki dostosowane są do potrzeb osób z niepełnosprawnością, sale dziennego pobytu wyposażone są w aneksy kuchenne. DPS posiada również salę terapii zajęciowej, salę rehabilitacji, świetlicę, pracownię kulinarną, jadalnię oraz salę doświadczania świata. Pensjonariusze mogą korzystać zajęć plastycznych, z rękodzieła artystycznego, zajęć muzycznych, rehabilitacji, masażu, choreoterapii, biblioterapii, hipoterapii oraz ergoterapii.

6.4. Środowiskowe Domy Samopomocy w powiecie gnieźnieńskim

Środowiskowy Dom Samopomocy (ŚDS) zgodnie z art. 51a *Ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej* jest ośrodkiem wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększenia zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej. ŚDS świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. Pomoc świadczona w ośrodkach ma na celu utrzymanie osoby w jej naturalnym środowisku i przeciwdziałanie instytucjonalizacji. Prowadzenie ŚDS jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej realizowanym przez jednostki samorządu terytorialnego.

W powiecie gnieźnieńskim funkcjonują trzy ŚDS:

- 1) Środowiskowy Dom Samopomocy "Dom Tęcza", ul. Sikorskiego 12, 62-200 Gniezno,
- 2) Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Dom Anki” w Gnieźnie, ul. Poznańska 15, 62-200 Gniezno,
- 3) Środowiskowy Dom Samopomocy w Trzemesznie, ul. Mickiewicza 28, 62-240 Trzemeszno.

Środowiskowy Dom Samopomocy "Dom Tęcza" prowadzony jest przez Stowarzyszenie MAKI od 2009 roku. Placówka ma charakter dziennego ośrodka wsparcia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną i autyzmem. ŚDS zajmuje się wszechstronną rehabilitacją zmierzającą do usamodzielnienia uczestników. Program ŚDS obejmuje m. in. trening umiejętności samoobsługowych, przygotowanie do pracy, uspołecznianie, poznawanie zasad współżycia w grupie, możliwości spędzania wolnego czasu. Z usług placówki korzystają osoby wymagające pomocy w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych i powstrzymaniu postępującej regresji. Liczba uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy „Dom Tęcza” wynosi 35 osób.

Środowiskowy Domy Samopomocy „Dom Anki” jest prowadzony przez Stowarzyszenie Concordia od 2005 roku. Placówka ma charakter dziennego ośrodka wsparcia dla osób cierpiących na zaburzenia i choroby psychiczne. Dla każdego uczestnika opracowany jest

indywidualny plan pomocy realizowany pod nadzorem zespołu specjalistów. ŚDS oferuje wsparcie terapeutyczne oraz wspólną organizację różnych zajęć. Pod opieką Środowiskowego Domu Samopomocy „Domu Anki” łącznie pozostaje 30 dorosłych osób.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Trzemesznie, potocznie nazywany Domem, funkcjonuje od 2008 roku. Placówka jest miejscem dziennego pobytu dla pełnoletnich osób niepełnosprawnych mieszkających na terenie gminy Trzemeszno. ŚDS świadczy usługi opiekuńcze i rehabilitacyjne. Celem działalności placówki jest normalizacja środowiska życia osób z niepełnosprawnościami, szeroko pojęta integracja społeczna oraz aktywne usamodzielnianie osób niepełnosprawnych w życiu codziennym. Prowadzone są tutaj zajęcia terapeutyczne, które mają na celu kompensowanie braków, wspieranie i aktywizowanie uczestników, zwiększenie zaradności i samodzielności życiowej oraz integracja ze społecznością lokalną.

6.5. Warsztaty Terapii Zajęciowej w powiecie gnieźnieńskim

Działalność Warsztatów Terapii Zajęciowej (WTZ) oparta jest o *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 roku w sprawie warsztatów terapii zajęciowej*. WTZ są placówkami dziennego pobytu dla osób niepełnosprawnych z upośledzeniem umysłowym, w stosunku do których orzeczono niezdolność do pracy. Funkcjonowanie WTZ finansowane jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (90%) oraz ze środków własnych samorządu powiatowego (10%).

Celem działania WTZ jest rehabilitacja, zmierzająca do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności niezbędnych do możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia w środowisku poprzez:

- 1) ogólne usprawnianie,
- 2) rozwijanie umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej,
- 3) przygotowanie do życia w środowisku społecznym,
- 4) rozwój umiejętności planowania i komunikowania się, dokonywania wyborów, decydowania o swoich sprawach oraz innych umiejętności niezbędnych w niezależnym życiu, a także poprawę kondycji psychicznej,

- 5) rozwijanie umiejętności przy zastosowaniu różnych technik terapii zajęciowej,
- 6) rozwijanie psychofizycznych sprawności niezbędnych w pracy,
- 7) rozwijanie podstawowych oraz specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających podjęcie pracy w zakładzie aktywności zawodowej lub innej pracy zarobkowej, albo szkolenia zawodowego.

Osoby niepełnosprawne przebywające w WTZ posiadają wszystkie wskazania do uczestnictwa w terapii zajęciowej, określone w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności, wydanym przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Zajęcia rehabilitacyjne są prowadzone zgodnie z indywidualnym programem przygotowanym dla uczestnika przez radę programową warsztatu. Zajęcia odbywają się od poniedziałku do piątku, nie więcej niż 7 godzin dziennie i nie więcej niż 35 godzin tygodniowo. Wymiar zajęć określany jest normą analogiczną do tej, która wskazuje wymiar czasu pracy osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

W powiecie gnieźnieńskim funkcjonują dwa WTZ:

- 1) Warsztat Terapii Zajęciowej dla osób niepełnosprawnych w Gnieźnie, ul. Kolejowa 2, 62-200 Gniezno,
- 2) Warsztat Terapii Zajęciowej im. Heleny Bojarskiej w Kłecku, ul. Targowa 6, 62-270 Kłecko.

Warsztat Terapii Zajęciowej dla osób niepełnosprawnych w Gnieźnie prowadzony jest przez Stowarzyszenie Rodzin i Osób Niepełnosprawnych RAZEM. Działania w ramach prowadzenia WTZ zakreślają się przede wszystkim we wspieraniu procesu rehabilitacji społecznej, zawodowej i ruchowej dla 60 dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną. Zadania realizowane są w 12 pracowniach: ceramika, komputerowa, filc i skóra, krawiectwo, gospodarstwo domowe, scrapbooking i nasiona, arteterapia, poligrafia, stolarstwo, dziewiarstwo i haft, witraż oraz papieroplastyka.

Warsztat Terapii Zajęciowej im. Heleny Bojarskiej w Kłecku prowadzony jest przez Caritas Archidiecezji Gnieźnieńskiej. Celem prowadzonej rehabilitacji społecznej jest umożliwienie jak najpełniejszego uczestniczenia w życiu codziennym. Z placówki może korzystać 35 uczestników z niepełnosprawnością intelektualną i fizyczną w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym. Realizacja zadań odbywa się na 7 pracowniach: gospodarstwa domowego, plastycznej, krawiecko-dziewiarskiej, stolarskiej, komputerowej, ceramicznej oraz papieroplastyki i rękodzielnictwa.

6.6. Powiatowy Zespół Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Gnieźnie

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Gnieźnie (PZOON) zajmuje się wydawaniem orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności oraz legitymacji osoby niepełnosprawnej. Siedziba PZOON mieści się w Gnieźnie przy ulicy Papieża Jana Pawła II 9/10 w budynku Starostwa Powiatowego. Zespół obejmuje swoimi działaniami obszar całego powiatu gnieźnieńskiego.

Orzeczenia wydawane przez PZOON wykorzystywane są do celów poza rentowych, w szczególności do:

- 1) odpowiedniego zatrudnienia,
- 2) uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej,
- 3) korzystania z systemu pomocy społecznej (np. uzyskanie zasiłku stałego),
- 4) świadczeń rodzinnych (np. uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego),
- 5) korzystania z innych ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów (np. uzyskania karty parkingowej, prawa do zamieszkiwania w oddzielnym pokoju).

W skład komisji orzekającej w PZOON wchodzi lekarze (lekarz medycyny pracy, neurolog, okulista, ortopeda, psychiatra, internista) oraz członek składu orzekającego (doradca zawodowy, pracownik socjalny, pedagog, psycholog).

6.7. Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Gnieźnie

Zgodnie z *Ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych*, przy starostwach powiatowych tworzy się Powiatowe Społeczne Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych, będące organami opiniodawczo-doradczymi. Do zakresu działania powiatowych rad należy:

- 1) inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do: integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, realizacji praw osób niepełnosprawnych,
- 2) opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
- 3) ocena realizacji programów,

- 4) opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

Powiatowe rady składają się z 5 osób, powoływanych spośród przedstawicieli działających na terenie danego powiatu organizacji pozarządowych, fundacji oraz przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego (powiatów i gmin). Członków powiatowych rad powołuje i odwołuje starosta. Kadencja rady trwa 4 lata.

6.8. Stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie gnieźnieńskim

Na terenie powiatu gnieźnieńskiego działa kilkaset stowarzyszeń, fundacji i organizacji pozarządowych (NGO), które działają na rzecz dobra publicznego, stanowią bazę dla rozwoju lokalnych społeczności, zrzeszają najaktywniejszych i najbardziej wrażliwych na sprawy społeczne obywateli danego środowiska. NGO podejmują cenne działania dla dobra mieszkańców oraz integrują i aktywizują społeczność lokalną. Z tego względu stanowią znakomite uzupełnienie działań podejmowanych przez lokalne samorządy. Celem głównym współpracy Powiatu Gnieźnieńskiego z NGO jest budowanie i umacnianie partnerstwa przy realizacji zadań publicznych w taki sposób, aby coraz lepiej zaspokajać potrzeby mieszkańców powiatu. Poprzez te działania samorząd pragnie włączyć NGO w system demokracji lokalnej do wspólnego rozwiązywania problemów środowiska lokalnego i budowania społeczeństwa obywatelskiego.

Co roku opracowywany jest program współpracy powiatu gnieźnieńskiego z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 *Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*. Program określa cele, zasady, zakres i formy współpracy powiatu z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 *Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, a także priorytetowe zadania publiczne, które będą zlecane do realizacji organizacjom pozarządowym i finansowane lub dofinansowane z budżetu powiatu.

Wykaz Stowarzyszeń Powiatu Gnieźnieńskiego działających na rzecz osób niepełnosprawnych, na podstawie ewidencji prowadzonej przez Powiat Gnieźnieński:

- 1) Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób z Zaburzeniami Psychicznymi CONCORDIA, ul. Poznańska 15, 62- 200 Gniezno
- 2) Stowarzyszenie Centrum Rehabilitacyjno – Kulturalne „Promyk”, ul. Sobieskiego 20, 62-200 Gniezno
- 3) Stowarzyszenie Rodzin i Osób Niepełnosprawnych „Razem” w Gnieźnie, ul. Kolejowa 2, 62-200 Gniezno
- 4) Polski Związek Niewidomych Koło w Gnieźnie, ul. Kościuszki 7, 62-200 Gniezno
- 5) Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym w Kiszkwie, ul. 3 Maja 2, 62-280 Kiszkowo
- 6) Gnieźnieńskie Stowarzyszenie Amazonek, ul. Chrobrego 40/41, 62-200 Gniezno
- 7) Stowarzyszenie Integracyjno-Rehabilitacyjne „Razem”, ul. Pałacowa 26, 62-250 Czarniejewo
- 8) Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Uśmiech Nadziei” w Łopieniu, Łopienno 119, 62-213 Łopienno
- 9) Stowarzyszenie „RADOŚĆ” przy SOSW w Kłecku, ul. Gnieźnieńska 7, 62-270 Kłecko
- 10) Stowarzyszenie „MAKI”, ul. Gen. Wł. Sikorskiego 12, 62-200 Gniezno
- 11) Stowarzyszenie Centrum Rehabilitacyjno-Kulturalne „Słoneczny Promyk”, ul. Polna 33, 62-280 Kiszkowo
- 12) Stowarzyszenie Artystyczno-Rehabilitacyjno-Terapeutyczne „Promyk” Dębica, Dębica 33, 62-271 Działów
- 13) Stowarzyszenie jest Nadzieja, Więc Warto Żyć, ul. Sikorskiego 6D/8, 62-200 Gniezno
- 14) Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Silniejsi Razem” w Gnieźnie, ul. Żwirki i Wigury 27, 62-200 Gniezno
- 15) Stowarzyszenie na Rzecz Wspomagania Osób Niepełnosprawnych, Osób ze Spektrum Autyzmu oraz Ich Otoczenia „Potrafimy”, ul. Powstańców Wielkopolskich 16, 62-200 Gniezno
- 16) Stowarzyszenie Dla Rodziców i Opiekunów Dzieci z Ograniczeniami W Prawidłowym Funkcjonowaniu Fizycznym, Psychicznym, Neurologicznym, Rozwojowym Lub Umysłowym Oraz Ich Podopiecznych Rara Avis, ul. Papieża Jana Pawła II 5/3, 62-200 Gniezno

VII. Kształcenie dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w powiecie gnieźnieńskim

Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydaje się dla dzieci i uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie oraz zagrożonych niedostosowaniem społecznym, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Kształcenie specjalne może być prowadzone w formie nauki odpowiednio w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych, przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i szkołach lub oddziałach integracyjnych, przedszkolach i szkołach lub oddziałach specjalnych, innych formach wychowania przedszkolnego i specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych, ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych.

W systemie edukacji orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na niepełnosprawność mogą otrzymać dzieci: niesłyszące, słabosłyszące, niewidome, słabowidzące, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, z niepełnosprawnościami sprzężonymi, czyli wtedy, gdy u dziecka występuje więcej niż jedna z powyższych przyczyn, z których każda osobno kwalifikuje je do uzyskania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego z tytułu niepełnosprawności.

W powiecie gnieźnieńskim funkcjonują trzy Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze (SOSW):

- 1) Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Zygmunta Imbierowicza w Kłecku, ul. Gnieźnieńska 7, 62-270 Kłecko,
- 2) Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 1 w Gnieźnie, ul. Żwirki i Wigury 27, 62-200 Gniezno,
- 3) Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2 w Gnieźnie, ul. Powstańców Wielkopolskich 16, 62-200 Gniezno.

7.1. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Zygmunta Imbierowicza w Klecku

SOSW im. Zygmunta Imbierowicza w Klecku jest publiczną placówką opiekuńczo-wychowawczą, koedukacyjną dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w szczególności upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim, a ponadto rewalidacją obejmuje również dzieci upośledzone w stopniu umiarkowanym i głębokim. SOSW działa od 1993 roku. Organem prowadzącym jest Starostwo Powiatu Gnieźnieńskiego reprezentowane przez Starostę Gnieźnieńskiego. Nadzór pedagogiczny sprawuje Wielkopolski Kurator Oświaty. Wychowanków do Ośrodka kieruje organ prowadzący na wniosek rodziców dziecka, w oparciu o orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną. W skład SOSW im. Zygmunta Imbierowicza w Klecku wchodzi: Szkoła Podstawowa Specjalna – sześciolletnia, Szkoła życia, Gimnazjum Specjalne – trzyletnie, Internat.

7.2. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 1 w Gnieźnie

SOSW Nr 1 w Gnieźnie jest wyspecjalizowaną w edukacji, rewalidacji i rehabilitacji placówką, dla dzieci i młodzieży z umiarkowaną, znaczną oraz głęboką niepełnosprawnością intelektualną. Obejmuje opieką dzieci w wieku od 7 roku życia do ukończenia gimnazjum, nie dłużej jednak, jak do 21 roku życia, przy czym młodzież z głęboką niepełnosprawnością intelektualną – do ukończenia 24 roku życia. Od 1 stycznia 1999 r. SOSW jest jednostką organizacyjną Powiatu Gnieźnieńskiego. Organem prowadzącym jest Starosta Gnieźnieński, a nadzór pedagogiczny sprawuje Wielkopolski Kurator Oświaty w Poznaniu. Wychowanków do SOSW kieruje organ prowadzący na wniosek rodziców dziecka, w oparciu o orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną. W skład placówki wchodzi: Szkoła Podstawowa, Gimnazjum, Internat oraz Zespoły rewalidacyjno-wychowawcze dla dzieci z głębokim upośledzeniem umysłowym.

7.3. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2 w Gnieźnie

Celem działania SOSW Nr 2 w Gnieźnie jest nauka, szeroko pojęta rewalidacja dzieci i młodzieży upośledzonej umysłowo w stopniu lekkim i umiarkowanym, ze spektrum autyzmu oraz przygotowanie do wybranego zawodu. Wszystkie te działania mają prowadzić do samodzielnego udziału naszych wychowanków w życiu społecznym. Organem prowadzącym jest Starostwo Powiatowe w Gnieźnie. Organem sprawującym nadzór jest Kuratorium Oświaty w Poznaniu. Wychowanków do SOSW kieruje organ prowadzący na wniosek rodziców dziecka, w oparciu o orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną. W skład SOSW Nr 2 w Gnieźnie wchodzi: Wczesne Wspomaganie Rozwoju Dziecka, Szkoła Podstawowa nr 14 Specjalna, Gimnazjum nr 14 Specjalne, Zasadnicza Szkoła, Zawodowa nr 14 Specjalna, Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy, Warsztaty Szkolne oraz Internat.

7.4. Zespół Placówek Edukacyjno-Wychowawczych

W powiecie gnieźnieńskim funkcjonuje również Zespół Placówek Edukacyjno-Wychowawczych, ul. Gdańska 106, 62-200 Gniezno (ZPEW). ZPEW jest placówką publiczną dla dzieci i młodzieży zagrożonej niedostosowaniem społecznym, z zaburzeniami rozwojowymi i zaburzeniami w funkcjonowaniu społecznym, które wymagają stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania oraz specjalistycznej pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Do zadań ZPEW należy: eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego, umożliwienie wychowankom zdobycia wiedzy i umiejętności, niezbędnych do uzyskania świadectwa ukończenia szkoły oraz pomoc przy wyborze szkoły w celu dalszego kształcenia, przygotowanie wychowanka do prawidłowego uczestniczenia w życiu społecznym oraz życia zgodnego z powszechnie obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi. ZPEW jest placówką koedukacyjną przyjmującą dzieci i młodzież do 18 roku życia, na podstawie skierowania przez Starostę właściwego ze względu na miejsce zamieszkania lub na wniosek rodziców / opiekunów prawnych, na podstawie orzeczenia wydanego przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną o potrzebie kształcenia specjalnego

ze względu na zagrożenie niedostosowaniem społecznym lub na podstawie postanowienia Sądu Rodzinnego o umieszczeniu w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii.

7.5. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Gnieźnie

W powiecie gnieźnieńskim funkcjonują dwie Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne (PPP):

- 1) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Gnieźnie, ul. Tadeusza Kościuszki 7, 62-200 Gniezno,
- 2) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kłecku, ul. Słoneczna 25, 62-270 Kłecko.

Celem działania PPP w Gnieźnie jest zapewnienie prawidłowego funkcjonowania rodziny, wszechstronny rozwój psychofizyczny dzieci i młodzieży, profilaktyka zachowań problemowych, trafny wybór kierunku kształcenia i planowania kariery zawodowej. Z usług poradni mogą korzystać uczniowie z różnymi rodzajami niepełnosprawności, dysfunkcjami rozwojowymi, ze specyficznymi trudnościami w nauce, z wybitnymi uzdolnieniami, z zaburzeniami zachowania, zagrożenia niedostosowaniem społecznym lub uzależnieniem.

7.6. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kłecku

Do zadań PPP w Kłecku należy przeprowadzanie badań psychologicznych, pedagogicznych, logopedycznych, prowadzenie terapii oraz konsultacji. Z usług poradni korzystają dzieci i młodzież sprawująca problemy wychowawcze, dzieci i młodzież niepełnosprawna, dzieci i młodzież z trudnych środowisk rodzinnych, dzieci i młodzież z zaburzeniami mowy, uczniowie szukający porad w sprawie wyboru szkoły i zawodu, rodzice, opiekunowie i nauczyciele oraz wychowawcy placówek opiekuńczo-wychowawczych.

VIII. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych

W świetle definicji Światowej Organizacji Zdrowia rehabilitacja społeczna stanowi część ogólnego procesu rehabilitacji, który ma na celu integrację osób z naruszeniem sprawności organizmu, poprzez udzielenie jej pomocy w przystosowaniu się do wymagań życia społecznego i pracy zawodowej, usuwając jednocześnie ekonomiczne i społeczne przeszkody utrudniające proces rehabilitacji. Rehabilitacja społeczna służy więc przygotowaniu osoby niepełnosprawnej do życia wspólnie z innymi w rodzinie, wśród przyjaciół i znajomych czy też w szerokim kontekście społeczności lokalnej. Jej celem jest włączenie osoby niepełnosprawnej w różne przejawy życia społecznego tak, by mogła czuć się potrzebną, akceptowaną i pełnowartościowym członkiem społeczeństwa i mogła korzystać z wszystkich dóbr będących wytworem tego społeczeństwa.

W ramach rehabilitacji społecznej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie prowadzi działania w zakresie:

- 1) finansowania kosztów działalności i nadzór nad Warsztatami Terapii Zajęciowej w Gnieźnie oraz Warsztatami Terapii Zajęciowej w Kłecku,
- 2) dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych,
- 3) dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- 4) dofinansowania sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- 5) dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w ramach indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych,
- 6) dofinansowanie do usługi tłumacza języka migowego,
- 7) dofinansowania w ramach programu „Aktywny Samorząd”,
- 8) dofinansowania w ramach programu „Zajęcia klubowe w WTZ”,
- 9) dofinansowania w ramach innych programów celowych.

8.1. Warsztat Terapii Zajęciowej dla osób niepełnosprawnych w Gnieźnie

Warsztaty Terapii Zajęciowej realizują zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej, mają na celu ogólny rozwój i poprawę sprawności niezbędną do prowadzenia

przez osobę niepełnosprawną, w miarę możliwości, niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia poprzez zastosowanie różnych technik terapii zajęciowej.

Na terenie powiatu gnieźnieńskiego funkcjonują dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej: Warsztat Terapii Zajęciowej dla osób niepełnosprawnych w Gnieźnie oraz Warsztat Terapii Zajęciowej im. Heleny Bojarskiej w Kłecku. W 2019 r. na funkcjonowanie WTZ przeznaczono łączną kwotę: 1 718 672,00 zł, w 2020 r. łącznie przekazano kwotę: 1 943 207,00 zł.

Warsztat Terapii Zajęciowej dla osób niepełnosprawnych w Gnieźnie prowadzony jest przez Stowarzyszenie Rodzin i Osób Niepełnosprawnych „RAZEM”. W roku 2021 r. w zajęciach terapeutycznych WTZ Gniezno uczestniczyło 60 osób niepełnosprawnych z terenu powiatu gnieźnieńskiego. Stan osobowy w ciągu roku 2021 ulegał zmianie. WTZ opuściło dwóch uczestników, w ich miejsce przyjętych zostało kolejnych dwóch uczestników. Na koniec 2021 r. liczba uczestników wynosiła 60 osób, w tym 41 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz 19 osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Zaplanowana kwota środków finansowych na dofinansowanie WTZ Gniezno wynosiła w 2021 r. 144 640,00 zł, wykorzystano kwotę 144 640,00 zł, co stanowiło 100,00% planu. Środki zostały wydatkowane zgodnie z zawartą umową na materiały, energię, usługi materialne i usługi niematerialne związane z funkcjonowaniem warsztatu terapii zajęciowej.

8.2. Warsztat Terapii Zajęciowej im. Heleny Bojarskiej w Kłecku

Warsztat Terapii Zajęciowej im. Heleny Bojarskiej w Kłecku prowadzony jest przez Caritas Archidiecezji Gnieźnieńskiej. W roku 2021 w zajęciach terapeutycznych WTZ Kłecko uczestniczyły 34 osoby niepełnosprawne z terenu powiatu gnieźnieńskiego oraz 1 osoba z powiatu żnińskiego na mocy porozumienia nr WZSS.8121.1.2021 z dnia 14.01.2021 r. Stan osobowy w ciągu roku 2021 ulegał zmianie, mieszkanka powiatu żnińskiego odeszła z warsztatów, a jej miejsce zajął mieszkaniec powiatu gnieźnieńskiego. Na koniec 2021 r. liczba uczestników wynosiła 35 osób, w tym 20 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz 15 osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Zaplanowana kwota środków finansowych na dofinansowanie WTZ Kłecko wynosiła w 2021 r. 84 373,00 zł, wykorzystano kwotę 84 373,00 zł, co stanowiło 100,00 % planu. Środki zostały wydatkowane zgodnie z zawartą umową na pokrycie kosztów niezbędnych materiałów, energii,

usług materialnych i usług niematerialnych związanych z funkcjonowaniem warsztatu oraz kosztów związanych z dowozem uczestników lub eksploatacją samochodu.

8.3. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych

Uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych wspomaga rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych. Polega na aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku. Turnusy odbywają się w grupach zorganizowanych liczących nie mniej niż 20 uczestników o podobnych potrzebach w zakresie rehabilitacji ze względu na rodzaj niepełnosprawności. Trwają co najmniej 14 dni. Każda grupa turnusowa ma opracowany program rehabilitacji odpowiedni do schorzeń uczestników, realizowany przy udziale kadry specjalistów. Turnusy mobilizują do kontaktów z otoczeniem i do samodzielnego funkcjonowania, pobudzają rozwój osobisty. W odróżnieniu od pobyków sanatoryjnych NFZ, które koncentrują się na rehabilitacji leczniczej osób indywidualnych, na turnusach znaczącą wagę przykładają do aktywności społecznej i zorganizowanych działań grupowych obok poprawy stanu zdrowia w ramach rehabilitacji leczniczej.

O dofinansowanie uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym mogą ubiegać się osoby:

- 1) posiadające aktualne orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne,
- 2) których miesięczny dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 50% średniego wynagrodzenia krajowego w ostatnim kwartale, w przypadku osób, które mieszkają samotnie wspomniana kwota nie może przekraczać 65% średniego wynagrodzenia krajowego w ostatnim kwartale,
- 3) posiadające wniosek lekarza o skierowanie na turnus rehabilitacyjny wraz z informacją o stanie zdrowia.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące liczby osób oraz wartości udzielonych dofinansowań dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych w latach 2019-2021. W 2021 r. ze względu na pandemię COVID-19 liczba złożonych wniosków była znacznie mniejsza. Wynikało to z braku dostępności miejsc w ośrodkach, które nie albo nie funkcjonowały lub funkcjonowały w ograniczonym zakresie.

Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych			
	2019	2020	2021
Liczba złożonych wniosków	986	941	581
Liczba zrealizowanych wniosków	423	466	361
Wartość dofinansowania w złotych	398 612,00	345 500,00	463 578,00

Tabela 5. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych w latach 2019-2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Gnieźnie

8.4. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

Sprzętem rehabilitacyjnym określa się sprzęt zalecony przez lekarza niezbędny do rehabilitacji w warunkach domowych, który nie jest objęty ubezpieczeniem zdrowotnym. Można zaliczyć do nich: rowery rehabilitacyjne stacjonarne, bieżnie, piłki rehabilitacyjne, piłki lekarskie, trenery dłoni, maty rehabilitacyjne, rotory, orbitreki, maty masujące, aparaty do drenażu limfatycznego, masażery itp.

O dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny mogą się ubiegać osoby:

- 1) posiadające aktualne orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne,
- 2) których miesięczny dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 50% średniego wynagrodzenia krajowego w ostatnim kwartale, w przypadku osób, które mieszkają samotnie wspomniana kwota nie może przekraczać 65% średniego wynagrodzenia krajowego w ostatnim kwartale,
- 3) posiadające wniosek lekarza o konieczności zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny do rehabilitacji w warunkach domowych.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące liczby osób oraz wartości udzielonych dofinansowań do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla osób fizycznych w latach 2019-2021.

Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla osób fizycznych			
	2019	2020	2021
Liczba złożonych wniosków	25	35	28
Liczba zrealizowanych wniosków	23	33	26
Wartość dofinansowania w złotych	10 119,20	15 734,91	18 031,99

Tabela 6. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla osób fizycznych w latach 2019-2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Gnieźnie

O dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny mogą się ubiegać również instytucje działające na rzecz osób niepełnosprawnych, jeśli:

- 1) prowadzą działalność na rzecz osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej 5 lat przed dniem złożenia wniosku,
- 2) udokumentują zapewnienie odpowiednich do potrzeb osób niepełnosprawnych warunków technicznych i lokalowych do realizacji zadania,
- 3) udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem ze środków PFRON.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące liczby instytucji oraz wartości udzielonych dofinansowań do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla instytucji w latach 2019-2021.

Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla instytucji			
	2019	2020	2021
Liczba złożonych wniosków	6	6	6
Liczba zrealizowanych wniosków	6	5	6
Wartość dofinansowania w złotych	9 000,00	6 971,04	15 508,70

Tabela 7. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla instytucji w latach 2019-2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Gnieźnie

Przedmioty ortopedyczne to przyrządy, które są niezbędne dla osób z niepełnosprawnością w przypadku trwałego inwalidztwa, w okresie choroby lub usprawnienia leczniczego, objęte ubezpieczeniem zdrowotnym. Można zaliczyć do nich: protezy kończyn górnych i dolnych, obuwie ortopedyczne, wózki inwalidzkie, kule i laski inwalidzkie, balkoniki, ortezy, gorsety, kołnierze ortopedyczne, pionizatory itp.

Środki pomocnicze mają na celu umożliwienie bądź ułatwienie osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w życiu społecznym, objęte ubezpieczeniem zdrowotnym. Można zaliczyć do nich: aparaty słuchowe pieluchomajtki, cewniki, wkłady anatomiczne, materac

przeciwodleżynowy, poduszka pneumatyczna, proteza powietrzna, szkła do okularów, protezy piersi, peruki itp.

O dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze mogą się ubiegać osoby:

- 1) posiadające aktualne orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne,
- 2) których miesięczny dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 50% średniego wynagrodzenia krajowego w ostatnim kwartale, w przypadku osób, które mieszkają samotnie wspomniana kwota nie może przekraczać 65% średniego wynagrodzenia krajowego w ostatnim kwartale.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące liczby osób oraz wartości udzielonych dofinansowań do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla osób niepełnosprawnych w latach 2019-2021.

Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze			
	2019	2020	2021
Liczba złożonych wniosków	897	868	918
Liczba zrealizowanych wniosków	839	802	875
Wartość dofinansowania w złotych	631 638,90	749 138,59	824 503,78

Tabela 8. Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w latach 2019-2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Gnieźnie

8.5. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych

Ze środków Powiatowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych może być dofinansowany sport, kultura, rekreacja i turystyka osób niepełnosprawnych. O dofinansowanie mogą ubiegać się osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, jeśli:

- 1) prowadzą działalność na rzecz osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej 2 lat przed dniem złożenia wniosku,
- 2) udokumentują zapewnienie odpowiednich do potrzeb osób niepełnosprawnych warunków technicznych i lokalowych do realizacji zadania,

- 3) udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem ze środków PFRON.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące liczby instytucji oraz wartości udzielonych dofinansowań sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych w latach 2019-2021. W 2020 r. oraz w 2021 r, ze względu na pandemię COVID-19 liczba złożonych wniosków była znacznie mniejsza. Wynikało to z obowiązujących obostrzeń pandemicznych w zakresie zakazu organizacji imprez masowych oraz zakazu gromadzenia się.

Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych			
	2019	2020	2021
Liczba złożonych wniosków	33	10	6
Liczba zrealizowanych wniosków	32	9	6
Wartość dofinansowania w złotych	44 705,96	13 650,00	15 508,70

Tabela 9. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych w latach 2019-2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Gnieźnie

8.6. Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w ramach indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych

Bariery funkcjonalne wiążą się z brakiem dostępności lub utrudnieniami w korzystaniu przez osobę niepełnosprawną z przestrzeni życiowej. Możliwość aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym jest uwarunkowana likwidacją istniejących barier architektonicznych, komunikacyjnych oraz technicznych. Realizacja powyższych zadań ma na celu umożliwienie lub w znacznym stopniu ułatwienie osobie niepełnosprawnej wykonywanie podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem. O dofinansowanie likwidacji barier funkcjonalnych mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z rodzaju ich niepełnosprawności.

Za bariery architektoniczne uznaje się wszelkiego rodzaju utrudnienia, występujące w budynkach i w ich najbliższej okolicy. Ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub w znacznym stopniu utrudniają swobodne przemieszczanie się osobom z niepełnosprawnością. W większości przypadków dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych dotyczą modernizacji i dostosowania

łazienek do indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych oraz umożliwienia samodzielnego wyjścia z domu (budowa podjazdu, montaż platformy lub krzesła schodowego, likwidacja progów).

O dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych mogą się ubiegać osoby posiadające aktualne orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne, najczęściej z dysfunkcją narządu ruchu i trudnościami w samodzielnym poruszaniu się.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące liczby osób oraz wartości udzielonych dofinansowań do likwidacji barier architektonicznych w ramach indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych w latach 2019-2021.

Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych w ramach indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych			
	2019	2020	2021
Liczba złożonych wniosków	105	106	103
Liczba zrealizowanych wniosków	59	60	61
Wartość dofinansowania w złotych	185 570,95	176 488,05	248 492,17

Tabela 10. Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych w ramach indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych w latach 2019-2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Gnieźnie

Bariery w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się z otoczeniem i/lub przekazywanie informacji. Do sprzętu ułatwiającego komunikowanie się należą m. in.: zegarek brajlowski, zegarek z systemem głośnomówiącym, ciśnieniomierz mówiący, czujnik poziomu cieczy, urządzenia do rozpoznawania nominałów pieniężnych, instalacja dźwiękowa sygnalizująca i alarmująca, radio, radiomagnetofon z odtwarzaczem CD, maszyny do pisania Braille'em, zestaw komputerowy stacjonarny lub przenośny wraz z drukarką i specjalistycznym oprogramowaniem lub specjalistycznym oprzyrządowaniem, tablet z oprogramowaniem mówików.

O dofinansowanie do likwidacji barier technicznych mogą się ubiegać osoby posiadające aktualne orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne, najczęściej z dysfunkcją narządu ruchu i trudnościami w samodzielnym poruszaniu się, słuchu i wzroku.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące liczby osób oraz wartości udzielonych dofinansowań do likwidacji barier w komunikowaniu się w ramach indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych w latach 2019-2021. W 2019 r. ze względu na ograniczoną ilość

środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na zadania z algorytmu, uwzględniając racjonalność dostępnych finansów oraz racjonalność potrzeb, zadanie nie było realizowane w ramach ww. puli środków. Wnioski o dofinansowanie do likwidacji barier w komunikowaniu się przekierowywano do programu „Aktywny samorząd”, gdzie budżet pozwalał na realizację większej ilości wniosków. W 2020 r. budżet na realizację zadań z algorytmu został zwiększony i ponownie uruchomiono nabór wniosków.

Dofinansowanie do likwidacji barier w komunikowaniu się w ramach indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych			
	2019	2020	2021
Liczba złożonych wniosków	8	33	119
Liczba zrealizowanych wniosków	1	22	104
Wartość dofinansowania w złotych	1 200,00	38 067,95	186 724,53

Tabela 11. Dofinansowanie do likwidacji barier w komunikowaniu się w ramach indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych w latach 2019-2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Gnieźnie

Bariery techniczne to przeszkody wynikające z braku zastosowania lub niedostosowania, odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności, przedmiotów lub urządzeń. Likwidacja tej bariery powinna powodować sprawniejsze działanie osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie i umożliwić wydajniejsze jej funkcjonowanie. Aby ułatwić osobom z niepełnosprawnością poruszanie się po obiektach użyteczności publicznej, takich jak ośrodki zdrowia, urzędy, jak również przemieszczanie się środkami komunikacji publicznej, na bieżąco wprowadzane są różnego rodzaju udogodnienia. Należą do nich m.in. sygnalizacja dźwiękowa, komunikaty z zastosowaniem większej czcionki lub alfabetu Braille’a, podnośniki, pochylnie i dźwigi osobowe, podłogi antypoślizgowe. Wyposażenie obiektów w przestrzeni publicznej w tego rodzaju udogodnienia jest warunkiem koniecznym do zapewnienia osobom z niepełnosprawnością swobodnego i niezależnego od innych funkcjonowania w przestrzeni publicznej. Likwidacja barier technicznych polega także na ułatwieniu funkcjonowania w życiu codziennym tj. dofinansowywanie zakupu podnośnika, platformy schodowej, schodołaza, montaż osprzętu umożliwiającego otwarcie okien i drzwi w niestandardowy sposób, zakup skutera inwalidzkiego z napędem elektrycznym, zakup urządzeń umożliwiających osobie niepełnosprawnej prowadzenie samochodu, zakup łóżka rehabilitacyjnego wraz z oprzyrządowaniem, zakup koncentratora tlenu.

O dofinansowanie do likwidacji barier technicznych mogą się ubiegać osoby posiadające aktualne orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne, najczęściej z dysfunkcją narządu ruchu i trudnościami w samodzielny poruszaniu się, słuchu i wzroku.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące liczby osób oraz wartości udzielonych dofinansowań do likwidacji barier technicznych w ramach indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych w latach 2019-2021.

Dofinansowanie do likwidacji barier technicznych w ramach indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych			
	2019	2020	2021
Liczba złożonych wniosków	73	97	111
Liczba zrealizowanych wniosków	55	79	88
Wartość dofinansowania w złotych	103 229,05	164 139,00	223 601,59

Tabela 12. Dofinansowanie do likwidacji barier technicznych w ramach indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych w latach 2019-2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Gnieźnie

8.7. Dofinansowanie do usługi tłumacza języka migowego

Na podstawie par. 2 pkt 7 *Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych*, osoby niepełnosprawne, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności, mogą uzyskać wsparcie ze środków PFRON w zakresie dostępu do usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika. Wysokość dofinansowania usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika nie może być wyższa niż 2% przeciętnego wynagrodzenia za godzinę jej świadczenia. W obowiązujących przepisach nie określono katalogu sytuacji, w których osoba niepełnosprawna może korzystać z pomocy tłumacza języka migowego dofinansowanej ze środków PFRON. Rozstrzygnięcie w sprawie sposobu rozpatrzenia wniosku osoby niepełnosprawnej o przyznanie takiego dofinansowania należy do jednostki samorządu terytorialnego, która dysponuje całością dokumentacji, jest dysponentem ww. środków i odpowiada za ich wydatkowanie.

O dofinansowanie do usługi tłumacza języka migowego mogą się ubiegać osoby posiadające aktualne orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne, najczęściej z dysfunkcją narządu słuchu i mowy.

W latach 2019-2021 zadanie nie było realizowane ze względu na brak zgłoszonych potrzeb.

8.8. Dofinansowanie w ramach programu „Aktywny samorząd”

Program „Aktywny samorząd” jest ważnym krokiem w kierunku wydajniejszego modelu polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych. Działania przewidziane w programie uzupełniają plany ujęte w powiatowych strategiach rozwiązywania problemów społecznych i programach działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Program umożliwia również samorządom aktywniejsze włączenie się w działania na rzecz włączenia społecznego osób niepełnosprawnych. Formy wsparcia przewidziane w programie dotyczą likwidacji barier ograniczających społeczne i zawodowe funkcjonowanie osób niepełnosprawnych.

Program „Aktywny samorząd” składa się z dwóch modułów. Moduł I dotyczy likwidacji barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych, moduł II – pomocy w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym dla osób z orzeczoną stopniem niepełnosprawności.

W ramach obszaru A – likwidacja bariery transportowej wyodrębnione zostały cztery zadania:

- 1) Zadanie 1 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia) lub osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu, w wieku do lat 18 lub w wieku aktywności zawodowej lub posiadające zatrudnienie,
- 2) Zadanie 2 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy, adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu, w wieku aktywności zawodowej. Dofinansowanie dotyczy kosztów uzyskania prawa jazdy, w szczególności: kursu i egzaminów na prawo jazdy, oraz w przypadku kursu poza miejscowością zamieszkania: zakwaterowania, wyżywienia w okresie trwania kursu, dojazdu (przyjazd na kurs i powrót z kursu),

- 3) Zadanie 3 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy, adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu, w stopniu wymagającym korzystania z usług tłumacza języka migowego, w wieku aktywności zawodowej. Dofinansowanie dotyczy kosztów uzyskania prawa jazdy, w szczególności: kursu i egzaminów na prawo jazdy, oraz w przypadku kursu poza miejscowością zamieszkania: zakwaterowania, wyżywienia w okresie trwania kursu, dojazdu (przyjazd na kurs i powrót z kursu), a także: usług tłumacza migowego,
- 4) Zadanie 4 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu, adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu, w wieku aktywności zawodowej lub posiadające zatrudnienie.

W ramach obszaru B – likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym zostało wyodrębnionych pięć zadań:

- 1) Zadanie 1 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia) lub do osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu wzroku lub obu kończyn górnych, w wieku do lat 18 lub w wieku aktywności zawodowej lub posiadające zatrudnienie,
- 2) Zadanie 2 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania, adresowane do osób, które skorzystały z pomocy w ramach obszaru B,
- 3) Zadanie 3 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, adresowana do osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu wzroku, w wieku aktywności zawodowej lub posiadające zatrudnienie,
- 4) Zadanie 4 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia) lub osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu i trudnościami w komunikowaniu się za pomocą mowy, w wieku do lat 18 lub wieku aktywności zawodowej lub posiadające zatrudnienie,
- 5) Zadanie 5 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego, zakupionego w ramach programu, adresowana do osób z orzeczeniem

o niepełnosprawności (do 16 roku życia) lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, które skorzystały z pomocy w ramach obszaru B.

W ramach obszaru C – likwidacja barier w poruszaniu się zostało wyodrębnionych pięć zadań:

- 1) Zadanie 1 – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia) lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności i dysfunkcją uniemożliwiającą samodzielne poruszanie się za pomocą wózka inwalidzkiego o napędzie ręcznym, posiadających zatrudnienie lub uczących się lub posiadających potwierdzone opinią eksperta PFRON rokowania uzyskania zdolności do pracy albo do podjęcia nauki w wyniku wsparcia udzielonego w programie, w wieku do lat 18 lub w wieku aktywności zawodowej lub posiadające zatrudnienie. Dofinansowanie dotyczy kosztów zakupu wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym oraz kosztów dojazdu adresata programu na spotkanie z ekspertem,
- 2) Zadanie 2 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia) lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności,
- 3) Zadanie 3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości, adresowana do osób ze stopniem niepełnosprawności, w wieku aktywności zawodowej lub posiadające zatrudnienie, posiadające potwierdzoną opinią eksperta PFRON stabilność procesu chorobowego oraz potwierdzone opinią eksperta PFRON rokowania uzyskania zdolności do pracy w wyniku wsparcia udzielonego w programie. Dofinansowanie dotyczy kosztów zakupu protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne oraz kosztów dojazdu adresata programu na spotkanie z ekspertem PFRON lub kosztów dojazdu eksperta PFRON na spotkanie z adresatem programu,
- 4) Zadanie 4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, (co najmniej na III poziomie jakości), adresowana do osób ze stopniem niepełnosprawności, w wieku aktywności zawodowej lub posiadające zatrudnienie, posiadające potwierdzoną opinią eksperta PFRON stabilność procesu chorobowego oraz potwierdzone opinią eksperta PFRON rokowania uzyskania zdolności do pracy w wyniku wsparcia udzielonego

w programie. Dofinansowanie dotyczy kosztów utrzymania sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne oraz kosztów dojazdu adresata programu na spotkanie z ekspertem PFRON lub kosztów dojazdu eksperta PFRON na spotkanie z adresatem programu,

- 5) Zadanie 5 – pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia) lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu powodującą problemy w samodzielnym przemieszczaniu się i posiadających zgodę lekarza specjalisty na użytkowanie przedmiotu dofinansowania, w wieku do lat 18 lub w wieku aktywności zawodowej lub posiadające zatrudnienie.

Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej (dziecka przebywającego w żłobku lub przedszkolu albo pod inną tego typu opieką), adresowana do osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, którzy są przedstawicielem ustawowym lub opiekunem prawnym dziecka, stanowi jedno zadanie.

Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym, adresowana do osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, pobierających naukę w szkole wyższej lub szkole policealnej lub kolegium, a także do osób mających przewód doktorski otwarty poza studiami doktoranckimi, również stanowi jedno, wyodrębnione zadanie. W ramach modułu II można uzyskać dofinansowanie lub refundację opłaty za naukę (czesne), dofinansowanie dodatku na pokrycie kosztów kształcenia oraz dodatku na uiszczenie opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego – w przypadku osób, które mają wszczęty przewód doktorski, a nie są uczestnikami studiów doktoranckich.

W poniższych tabelach przedstawiono dane dotyczące liczby osób oraz wartości udzielonych dofinansowań w ramach programu „Aktywny samorząd” w latach 2019-2021.

Realizacja programu „Aktywny samorząd” w 2019 r.			
	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Wartość dofinansowania w złotych
Moduł I Obszar A Zadanie 1	4	3	21 942,75
Moduł I Obszar A Zadanie 2	1	1	3 500,00
Moduł I Obszar A Zadanie 3	2	2	3 491,25
Moduł I Obszar A Zadanie 4	0	0	0,00
Moduł I Obszar B Zadanie 1	32	27	118 216,12

Moduł I Obszar B Zadanie 2	19	18	36 000,00
Moduł I Obszar B Zadanie 3	15	15	57 347,89
Moduł I Obszar B Zadanie 4	9	8	16 450,00
Moduł I Obszar B Zadanie 5	0	0	0,00
Moduł I Obszar C Zadanie 1	3	2	20 000,00
Moduł I Obszar C Zadanie 2	6	4	12 908,00
Moduł I Obszar C Zadanie 3	2	0	0,00
Moduł I Obszar C Zadanie 4	1	0	0,00
Moduł I Obszar C Zadanie 5	3	3	14 035,00
Moduł I Obszar D	1	1	2 000,00
Moduł II	65	58	170 205,90
Razem	163	142	476 096,91

Tabela 13. Realizacja programu „Aktywny samorząd” w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Gnieźnie

Realizacja programu „Aktywny samorząd” w 2020 r.			
	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Wartość dofinansowania w złotych
Moduł I Obszar A Zadanie 1	3	2	18 155,00
Moduł I Obszar A Zadanie 2	4	3	6 830,00
Moduł I Obszar A Zadanie 3	1	0	0,00
Moduł I Obszar A Zadanie 4	0	0	0,00
Moduł I Obszar B Zadanie 1	4	3	34 087,18
Moduł I Obszar B Zadanie 2	2	2	4 000,00
Moduł I Obszar B Zadanie 3	6	5	28 692,29
Moduł I Obszar B Zadanie 4	6	4	13 106,97
Moduł I Obszar B Zadanie 5	0	0	0,00
Moduł I Obszar C Zadanie 1	2	1	31 600,00
Moduł I Obszar C Zadanie 2	4	4	13 500,00
Moduł I Obszar C Zadanie 3	1	0	9 000,00
Moduł I Obszar C Zadanie 4	0	0	0,00
Moduł I Obszar C Zadanie 5	6	4	26 662,00
Moduł I Obszar D	0	0	0,00
Moduł II	64	60	225 201,50
Razem	103	88	410 834,94

Tabela 14. Realizacja programu „Aktywny samorząd” w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Gnieźnie

Realizacja programu „Aktywny samorząd” w 2021 r.			
	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Wartość dofinansowania w złotych
Moduł I Obszar A Zadanie 1	2	2	6 374,00
Moduł I Obszar A Zadanie 2	2	2	3 840,00
Moduł I Obszar A Zadanie 3	0	0	0,00
Moduł I Obszar A Zadanie 4	1	0	0,00

Moduł I Obszar B Zadanie 1	16	9	64 457,09
Moduł I Obszar B Zadanie 2	3	3	6 000,00
Moduł I Obszar B Zadanie 3	4	3	19 617,59
Moduł I Obszar B Zadanie 4	15	15	52 548,10
Moduł I Obszar B Zadanie 5	0	0	0,00
Moduł I Obszar C Zadanie 1	7	7	79 000,00
Moduł I Obszar C Zadanie 2	7	7	20 020,00
Moduł I Obszar C Zadanie 3	10	8	701 849,53
Moduł I Obszar C Zadanie 4	0	0	0,00
Moduł I Obszar C Zadanie 5	5	4	28 537,50
Moduł I Obszar D	1	1	1 181,45
Moduł II	54	49	202 204,25
Razem	127	110	1 185 629,51

Tabela 15. Realizacja programu „Aktywny samorząd” w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Gnieźnie

8.9. Dofinansowanie w ramach programu „Zajęcia klubowe w WTZ”

„Zajęcia klubowe w WTZ” to program wsparcia osób niepełnosprawnych poprzez prowadzenie przez WTZ zajęć klubowych jako zorganizowanej formy rehabilitacji. W ramach programu WTZ zainteresowany prowadzeniem zajęć klubowych może ubiegać się o ich dofinansowanie. Program „Zajęcia klubowe w WTZ” jest rozwiązaniem, które sprzyja aktywnemu wspomaganiu uczestników warsztatów, którzy weszli na rynek pracy oraz osób niepełnosprawnych przed rozpoczęciem procesu rehabilitacji w warsztacie terapii zajęciowej. Pomoc finansowa w ramach programu udzielana jest WTZ ze środków PFRON przez samorządy powiatowe, które przystąpią do realizacji programu.

Beneficjentami programu są:

- 1) osoby niepełnosprawne, posiadające ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (lub orzeczenie równoważne), które były uczestnikami WTZ i opuściły go w związku z podjęciem zatrudnienia,
- 2) osoby niepełnosprawne, posiadające ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (lub orzeczenie równoważne), znajdujące się na prowadzonej przez podmiot prowadzący WTZ liście osób (o której mowa w art. 10f ust. 2a ustawy o rehabilitacji), których zgłoszenie do uczestnictwa w warsztacie zostało zatwierdzone i które nie rozpoczęły terapii w WTZ.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące liczby osób oraz wartości dofinansowania w ramach programu „Zajęcia klubowe w WTZ” w latach 2019-2021.

Realizacja programu „Zajęcia klubowe w WTZ”			
	2019	2020	2021
Liczba WTZ	1	1	1
Liczba osób niepełnosprawnych	10	10	10
Wartość dofinansowania w złotych	39 918,80	49 815,00	51 968,88

Tabela 16. Realizacja programu „Zajęcia klubowe w WTZ” w latach 2019-2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Gnieźnie

8.10. Dofinansowanie w ramach innych programów celowych

Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi.

Pomoc finansowa dla osób niepełnosprawnych poszkodowanych na skutek żywiołu udzielana jest ze środków PFRON. Celem programu jest zapewnienie pomocy osobom niepełnosprawnym poszkodowanym na skutek działania żywiołu lub wystąpienia sytuacji kryzysowych spowodowanych chorobami zakaźnymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także objęcie wsparciem samorządów powiatowych i gminnych, które w wyniku sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi uruchomiły dodatkowe wsparcie dla osób niepełnosprawnych lub ich otoczenia.

Adresatami programu są poszkodowane na skutek sytuacji kryzysowej:

- 1) osoby niepełnosprawne posiadające aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne,
- 2) dzieci i młodzież niepełnosprawna posiadająca aktualne orzeczenie o niepełnosprawności, wydane przed ukończeniem 16 roku życia,
- 3) samorządy powiatowe i samorządy gminne, które w wyniku sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi uruchomiły dodatkowe wsparcie dla osób niepełnosprawnych lub ich otoczenia.

Wsparcie można uzyskać na:

- 1) w ramach Modułu I w formie jednorazowego świadczenia na rehabilitację społeczną,
- 2) w ramach Modułu II w formie jednorazowego świadczenia stanowiącego rekompensatę poniesionych strat i/lub pokrycie kosztów przeprowadzenia naprawy,
- 3) w ramach Modułu III w formie dofinansowania kosztów związanych z zapewnieniem opieki w warunkach domowych, pomoc finansowa dla osób niepełnosprawnych, które na skutek wystąpienia sytuacji kryzysowych spowodowanych chorobami zakaźnymi utraciły możliwość korzystania z opieki świadczonej w placówce rehabilitacyjnej,
- 4) w ramach Modułu IV pomoc finansowa dla samorządów powiatowych lub samorządów gminnych, które w związku z wystąpieniem sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi uruchomiły dodatkowe wsparcie dla osób niepełnosprawnych lub ich otoczenia.

W 2020 r. realizowany był Moduł III w związku z epidemią COVID-19 i zamknięciem placówek rehabilitacyjnych oraz WTZ. Łącznie złożono 703 wnioski, z których 563 zostało zweryfikowanych pozytywnie. Łączna kwota zrealizowanych wydatków: 544 500,00 zł.

Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”.

Pomoc finansowa w ramach programu udzielana jest ze środków Funduszu Solidarnościowego. Celem programu jest wprowadzenie usługi asystenta jako formy ogólnodostępnego wsparcia dla osób niepełnosprawnych oraz zapewnienie:

- 1) możliwości skorzystania przez osoby niepełnosprawne z pomocy asystenta przy wykonywaniu codziennych czynności i funkcjonowaniu w życiu społecznym,
- 2) ograniczenia skutków niepełnosprawności oraz stymulowanie osoby niepełnosprawnej do podejmowania aktywności i umożliwienie realizowania prawa do niezależnego życia,
- 3) przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność oraz wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych, umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności,
- 4) zwiększenia wsparcia świadczonego przez asystentów ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (ASPE) w zakresie wsparcia niepełnosprawnych uczniów, także w innych wymiarach życia i funkcjonowania społecznego.

Adresatami programu są:

- 1) dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,
- 2) osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie równoważne.

W 2019 r. realizowany był program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2019-2020, w ramach którego zapewniono usługi asystenta osobistego dla 10 osób niepełnosprawnych, w tym dla 8 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz 2 osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Kwota dofinansowania wynikająca z umowy wynosiła 61 807,50 zł. Z uwagi na sytuację pandemiczną zrealizowano założenia programowe do wysokości 36 567,08 zł.

W 2020 r. realizowany był program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2020, w ramach którego zapewniono usługi asystenta osobistego dla 20 osób niepełnosprawnych, w tym dla 2 dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności do 16 roku życia, 16 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz 3 osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Kwota dofinansowania wynikająca z umowy wynosiła 282 030,00 zł. Z uwagi na sytuację pandemiczną zrealizowano założenia programowe do wysokości 113 019,70 zł.

8.11. Dofinansowanie pobytu w Domu Pomocy Społecznej im. Małżonków Terakowskich w Gnieźnie

Dom Pomocy Społecznej im. Małżonków Terakowskich w Gnieźnie dysponuje 71 miejscami dla osób w podeszłym wieku. W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące liczby osób oraz wartości dofinansowania pobytu w DPS w latach 2019-2021.

Dofinansowanie pobytu w Domu Pomocy Społecznej im. Małżonków Terakowskich w Gnieźnie			
	2019	2020	2021
Roczny koszt działalności placówki w złotych	3 241 064,60	3 233 145,12	3 618 155,00
Średni miesięczny koszt utrzymania w złotych	3 733,17	3 899,17	4 098,81
Wydane decyzje o umieszczeniu osób w DPS	63	20	44
Wydane decyzje o zmianie odpłatności za pobyt w DPS	230	170	40

Tabela 17. Dofinansowanie pobytu w Domu Pomocy Społecznej im. Małżonków Terakowskich w Gnieźnie w latach 2019-2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Gnieźnie

8.12. Dofinansowanie pobytu w Domu Pomocy Społecznej w Mielżynie

Dom Pomocy Społecznej w Mielżynie dysponuje 86 miejscami dla dzieci, młodzieży i dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie. DPS prowadzony jest przez Zgromadzenie Sióstr Św. Dominika.

Po przeprowadzeniu postępowania konkursowego Zarząd Powiatu Gnieźnieńskiego w dniu 16 stycznia 2020 r. uchwałą nr 505/2020 zlecił realizację zadania pn. „Prowadzenie Domu Pomocy Społecznej dla Osób Niepełnosprawnych Intelektualnie na lata 2020-2022” Zgromadzeniu Sióstr św. Dominika z siedzibą Al. Kasztanowa 36, 30-227 Kraków, prowadzącemu Dom Pomocy Społecznej w Mielżynie, z siedzibą ul. Szkolna 15, Mielżyn, 62-230 Witkowo. Na podstawie ww. uchwały w dniu 16 stycznia 2020 r. zawarto umowę nr WOA.273.22.2020.WSK pomiędzy Powiatem Gnieźnieńskim, a Zgromadzeniem Sióstr na okres od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2022 r.

W DPS w Mielżynie zakładanymi rezultatami w roku 2021 były:

- 1) zapewnienie mieszkańcom optymalnych warunków życia, poczucia bezpieczeństwa i przynależności,
- 2) kontynuowanie rewalidacji i usprawnienia – osiągnęte są i nadal będą przez to, że każdy mieszkaniec, na właściwym dla siebie poziomie, ma udzieloną pomoc w zaspokajaniu swoich potrzeb życiowych i jest otoczony troskliwą opieką.

W jednostce działają: Zespół Terapeutyczno-Opiekuńczy dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz Zespół Terapeutyczno-Opiekuńczy dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, które opracowują i wprowadzają w życie

Indywidualne Plany Wsparcia dla każdego mieszkańca. Zespoły czuwały nad ewaluacją tego planu, wnosząc konieczne zmiany, uzgadniając z mieszkańcami (jeżeli było to możliwe) i jego opiekunami nowe zadania, cele oraz metody pracy z daną osobą. Sprawniejsi mieszkańcy uczyli się samoobsługi, prania, prasowania, gotowania, robienia zakupów, poruszania się w terenie itp. DPS świadczył usługi zgodnie z obowiązującym standardem:

- 1) kontynuacja kompleksowej całodobowej opieki, zaspokajanie potrzeb bytowych, opiekuńczych, wspomagających, edukacyjnych, medycznych (wszyscy mieszkańcy codziennie),
- 2) ewaluacja indywidualnych planów wsparcia (wszyscy mieszkańcy 2 razy w roku),
- 3) zapewnienie odpowiednich dla każdej osoby usług edukacyjnych i rewalidacyjnych (wszyscy mieszkańcy codziennie),
- 4) umożliwienie uczestnictwa w życiu kulturalnym i religijnym (wszyscy mieszkańcy kilka razy w miesiącu),
- 5) uczestnictwo mieszkańców w życiu lokalnej wspólnoty (kilka razy w roku),
- 6) maksymalne usamodzielnienie mieszkańców (codzienny trening dostosowany do możliwości mieszkańców).

Dofinansowanie pobytu w Domu Pomocy Społecznej w Mielżynie w 2021 r.	
plan wydatków	1 688 451,83 zł
wykonanie na koniec roku	1 688 451,83 zł
środki własne DPS	3 445 859,22 zł
całkowity koszt realizacji	5 134 311,05 zł

Tabela 18. Dofinansowanie pobytu w Domu Pomocy Społecznej w Mielżynie w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Gnieźnie

W 2021 roku przekazano dotacje w kwocie:

- 1) 42 421,30 zł na dofinansowanie bieżącej działalności placówki, w tym kwota: 33 937,04 zł z budżetu Wojewody Wielkopolskiego oraz kwota: 8 484,26 zł z budżetu Powiatu Gnieźnieńskiego,
- 2) 56 018,79 zł na przygotowanie i zabezpieczenie domów pomocy społecznej przed wzrostem zakażeń wywołanych wirusem SARS CoV-2, w tym zakup środków ochrony osobistej, niezbędnego sprzętu i wyposażenia, a także na zapewnienie kadry niezbędnej do utrzymania ciągłości usług ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

8.13. Dofinansowanie pobytu w Domu Pomocy Społecznej w Łopiennie

Dom Pomocy Społecznej w Łopiennie dysponuje 50 miejscami dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie. DPS prowadzony jest przez Zgromadzenie Sióstr Św. Elżbiety.

Po przeprowadzeniu postępowania konkursowego Zarząd Powiatu Gnieźnieńskiego w dniu 16 stycznia 2020 r. uchwałą nr 505/2020 zlecił realizację zadania pn. „Prowadzenie Domu Pomocy Społecznej dla Osób Niepełnosprawnych Intelektualnie na lata 2020-2022” Zgromadzeniu Sióstr Św. Elżbiety – Prowincja Poznańska, z siedzibą ul. Łąkowa 1, 61-878 Poznań, prowadzące Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Intelektualnie w Łopiennie, pod adresem: Łopienno 119, 62-212 Mieleszyn. Na podstawie ww. uchwały w dniu 16 stycznia 2020 r. zawarto umowę nr WOA.273.23.2020.WSK pomiędzy Powiatem Gnieźnieńskim, a Zgromadzeniem Sióstr na okres od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2022r.

W roku 2021 mimo trwającej pandemii COVID-19 stworzono warunki do optymalnego rozwoju 50 podopiecznych DPS:

- 1) zaspokojono ich potrzeby bytowe, opiekuńcze i zdrowotne,
- 2) przyczyniono się do poprawy samodzielności mieszkańców,
- 3) utrzymano i rozwinięto ich sprawność fizyczną i intelektualną,
- 4) podtrzymano kontakt z rodziną, zapewniono integrację ze środowiskiem lokalnym formie on-line oraz rozwój uzdolnień indywidualnych,
- 5) podjęto szereg działań prowadzących do zabezpieczenia podopiecznych i kadry przed zakażeniem wirusem SARS-CoV2.

W ciągu roku 2021 objęto działaniami i opieką 50 mieszkańców w wieku od 4 do 73 lat z różnym stopniem niepełnosprawności intelektualnej w tym:

- 1) 19 osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym,
- 2) 16 osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu znacznym,
- 3) 14 osób w stopniu głębokim,
- 4) 1 osobę z opóźnieniem psychoruchowym.

Mieszkańcy uczestniczyli w 63 wydarzeniach zorganizowanych z zachowaniem zasad obowiązującego reżimu sanitarnego, zapewniono 1712 godzin terapii zajęciowej i 2230

godziny rehabilitacji, 28 godzin warsztatów teatralnych, 8 godzin warsztatów muzycznych, 42 godziny gimnastyki korekcyjnej, 7 sesji alpakoterapii. Objęto nauczaniem 9 podopiecznych. Zarejestrowano 14 pobyków w szpitalach, 44 konsultacje specjalistyczne i 16 wizyt u lekarza rodzinnego. Zakładane rezultaty zostały osiągnięte.

Dofinansowanie pobytu w Domu Pomocy Społecznej w Łopiennie w 2021 r.	
plan wydatków	1 328 366,06 zł
wykonanie na koniec roku	1 328 299,42 zł
środki własne DPS	1 629 953,59 zł
całkowity koszt realizacji	2 958 253,01 zł

Tabela 19. Dofinansowanie pobytu w Domu Pomocy Społecznej w Mielżynie w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Gnieźnie

W 2021 roku przekazano dotacje w kwocie:

- 1) 25 692,50 zł na dofinansowanie bieżącej działalności placówki, w tym kwota: 20 554,00 zł z budżetu Wojewody Wielkopolskiego oraz kwota: 5 138,50 zł z budżetu Powiatu Gnieźnieńskiego,
- 2) 36 114,76 zł na przygotowanie i zabezpieczenie domów pomocy społecznej przed wzrostem zakażeń wywołanych wirusem SARS CoV-2, w tym zakup środków ochrony osobistej, niezbędnego sprzętu i wyposażenia, a także na zapewnienie kadry niezbędnej do utrzymania ciągłości usług ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

IX. Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych

9.1. Powiatowy Urząd Pracy w Gnieźnie

Powiatowy Urząd Pracy w Gnieźnie mieści się przy ulicy Jana III Sobieskiego 20. Jako jednostka administracji samorządowej wspólnie z partnerami realizuje zadania na rzecz łagodzenia skutków bezrobocia, zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób poszukujących pracy oraz na rzecz rozwoju lokalnego rynku pracy.

Zgodnie z art. 9 Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy do zadań Powiatowego Urzędu Pracy funkcjonującego w ramach samorządu powiatu, należy:

- 1) opracowanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- 2) pozyskiwanie i gospodarowanie środkami finansowymi na realizację zadań z zakresu aktywizacji lokalnego rynku pracy, w tym udzielanie informacji o możliwościach i zakresie pomocy określonej w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- 3) udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy przez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe,
- 4) udzielanie pomocy pracodawcom w pozyskiwaniu pracowników przez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe,
- 5) kierowanie bezrobotnych do realizatora działań aktywizacyjnych, któremu marszałek województwa zlecił wykonanie działań aktywizacyjnych,
- 6) realizacja zadań związanych z KFS, w szczególności udzielanie pomocy pracodawcom poprzez finansowanie kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawcy,
- 7) rejestrowanie bezrobotnych i poszukujących pracy oraz ustalanie profili pomocy dla bezrobotnych,
- 8) inicjowanie, organizowanie i finansowanie usług i instrumentów rynku pracy,
- 9) inicjowanie, organizowanie i finansowanie szkoleń i przygotowania zawodowego dorosłych,
- 10) opracowywanie badań, analiz i sprawozdań, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych oraz dokonywanie ocen dotyczących rynku pracy na potrzeby powiatowej rady rynku pracy oraz organów zatrudnienia,
- 11) inicjowanie i realizowanie przedsięwzięć mających na celu rozwiązanie lub złagodzenie problemów związanych z planowanymi zwolnieniami grup pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy,
- 12) współdziałanie z powiatowymi radami rynku pracy w zakresie promocji zatrudnienia oraz wykorzystania środków Funduszu Pracy,
- 13) współpraca z gminami w zakresie upowszechniania ofert pracy i informacji o usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych, stażach, organizacji robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych, realizacji Programu Aktywizacja i Integracja oraz zatrudnienia socjalnego na podstawie przepisów o zatrudnieniu socjalnym,
- 14) przyznawanie i wypłacanie zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia,

15) wydawanie decyzji o:

- uznaniu lub odmowie uznania danej osoby za bezrobotną oraz utracie statusu bezrobotnego,
- przyznaniu, odmowie przyznania, wstrzymaniu lub wznowieniu wypłaty oraz utracie lub pozbawieniu prawa do zasiłku, stypendium i innych finansowanych z Funduszu Pracy świadczeń niewynikających z zawartych umów,
- obowiązku zwrotu nienależnie pobranego zasiłku, stypendium, innych nienależnie pobranych świadczeń lub kosztów szkolenia i przygotowania zawodowego dorosłych finansowanych z Funduszu Pracy,
- odroczeniu terminu spłaty, rozłożeniu na raty lub umorzeniu części albo całości nienależnie pobranego świadczenia udzielonego z Funduszu Pracy, należności z tytułu zwrotu refundacji lub przyznanych jednorazowo środków oraz innych świadczeń finansowanych z Funduszu Pracy,

16) realizowanie zadań wynikających z koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw oraz państw, z którymi Rzeczpospolita Polska zawarła dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym, w zakresie świadczeń dla bezrobotnych, w tym realizowanie decyzji,

17) realizowanie zadań wynikających z prawa swobodnego przepływu pracowników między państwami, w szczególności przez:

- realizowanie działań sieci EURES we współpracy z ministrem właściwym do spraw pracy, samorządami województw oraz innymi podmiotami uprawnionymi do realizacji działań sieci EURES,
- realizowanie zadań związanych z udziałem w partnerstwach transgranicznych EURES na terenie działania tych partnerstw,
- badanie i analizowanie sytuacji na lokalnym rynku pracy w związku z postępowaniem o wydanie zezwolenia na pracę cudzoziemca lub postępowaniem o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy, w tym realizowanie zadań związanych z podejmowaniem przez cudzoziemców pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,

18) organizowanie i finansowanie szkoleń pracowników powiatowego urzędu pracy,

19) opracowywanie i realizowanie indywidualnych planów działania,

20) realizowanie projektów w zakresie promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych,

wynikających z programów operacyjnych współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy,

- 21) organizacja i realizowanie programów specjalnych, w tym realizowanie programów regionalnych na podstawie porozumienia zawartego z wojewódzkim urzędem pracy,
- 22) przetwarzanie informacji o bezrobotnych, poszukujących pracy i cudzoziemcach zamierzających wykonywać lub wykonujących pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- 23) współpraca z ministrem właściwym do spraw pracy w zakresie tworzenia rejestrów centralnych,
- 24) inicjowanie i realizowanie projektów pilotażowych.

W poniższych tabelach przedstawiono dane dotyczące liczby wniosków oraz wartości dofinansowania w ramach zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Gnieźnie w latach 2019-2021:

Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska osoby niepełnosprawnej			
	2019	2020	2021
Liczba złożonych wniosków	2	1	1
Liczba zrealizowanych wniosków	1	1	0
Wartość dofinansowania w złotych	36 120,00	73 000,00	0,00

Tabela 20. Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej w latach 2019-2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Gnieźnie

Środki na podjęcie działalności gospodarczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni			
	2019	2020	2021
Liczba złożonych wniosków	1	1	1
Liczba zrealizowanych wniosków	1	0	1
Wartość dofinansowania w złotych	40 000,00	0,00	57 098,00

Tabela 21. Środki na podjęcie działalności gospodarczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni w latach 2019-2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Gnieźnie

Zwrot kosztów adaptacji pomieszczeń zakładu pracy poniesionych w związku z przystosowaniem stanowisk pracy			
	2019	2020	2021
Liczba złożonych wniosków	0	1	1
Liczba zrealizowanych wniosków	0	0	0
Wartość dofinansowania w złotych	0,00	0,00	0,00

Tabela 22. Zwrot kosztów adaptacji pomieszczeń zakładu pracy poniesionych w związku z przystosowaniem stanowisk pracy w latach 2019-2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Gnieźnie

W 2021 r. w ramach zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej Powiatowy Urząd Pracy w Gnieźnie objął aktywizacją zawodową 29 osób posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Pozyskano na ten cel środki z Funduszu Pracy, EFS i PFRON. Największy udział w grupie aktywizowanych miały osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności, stanowiły 58,62% ogółu objętych wsparciem. Beneficjenci pomocy zostali skierowani na następujące formy wsparcia:

- 1) staże: 15 osób,
- 2) szkolenia: 7 osób,
- 3) doposażenie: 4 osoby,
- 4) roboty publiczne: 1 osoba,
- 5) środki na podjęcie działalności gospodarczej: 1 osoba
- 6) dofinansowanie wynagrodzenia za zatrudnienie skierowanego bezrobotnego powyżej 50 roku życia: 1 osoba.

X. Cele i zadania Powiatowego Programu Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022-2030

10.1. Cel strategiczny

Misją Powiatowego Programu Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022-2030 jest budowanie zintegrowanego systemu działań na rzecz niwelowania skutków niepełnosprawności oraz zapewnienia wszechstronnego rozwoju osób niepełnosprawnych we wszystkich sferach życia poprzez profilaktykę i oświatę zdrowotną w zakresie zapobiegania

niepełnosprawności, jak również likwidacja i łagodzenie skutków niepełnosprawności. Bardzo ważne jest również zapewnienie środowiskowego wsparcia i pomocy osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom.

Głównym celem *Powiatowego Programu Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022-2030* jest: tworzenie warunków do rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu, zwiększenie możliwości osób niepełnosprawnych oraz wspieranie ich w drodze do niezależności, samodzielności i pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym.

10.2. Cele operacyjne

I. Usprawnienie systemu wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych: zwiększenie efektywności i rozwój infrastruktury instytucji i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Uzasadnienie:

Bycie niepełnosprawnym oznacza nieustanną konfrontację z problemami w codziennym funkcjonowaniu w rodzinie, w pracy, w urzędzie, na ulicy. Trudności życiowe jakie napotykają osoby niepełnosprawne mogą przybierać charakter rozmaitych barier architektonicznych, materialnych, prawnych czy obyczajowych. Należy dążyć do jak największego włączania tych osób w nurt życia społecznego oraz zapewnić im najlepszy rozwój i zaspokoić niezbędne potrzeby życiowe oraz umożliwić funkcjonowanie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Konieczne jest podejmowanie działań zmierzających do udzielenia pomocy osobom niepełnosprawnym w dochodzeniu do ich samodzielności, stwarzania możliwości aktywnego życia społecznego i zawodowego. Warunkiem właściwej adaptacji i integracji osób niepełnosprawnych jest ich pełny i aktywny udział w różnych formach życia społecznego.

Zadania:

1. Prowadzenie usług specjalistycznego transportu dla osób niepełnosprawnych.
2. Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami do usług świadczonych przez Powiat Gnieźnieński i jego jednostki organizacyjne.

3. Udzielanie specjalistycznych konsultacji i porad rodzicom, opiekunom dzieci niepełnosprawnych.
4. Wspieranie niezależnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną w formie mieszkania treningowego.
5. Kreowanie polityki informacyjnej poprzez rozpowszechnianie aktualnych informacji na temat dostępnych programów i form pomocy dla osób niepełnosprawnych, ich rodzin, opiekunów poprzez środki masowego przekazu, strony internetowe, informatory, ulotki oraz udostępnianie czasopism, publikacji i broszur.
6. Informowanie osób niepełnosprawnych i ich rodzin o działalności organizacji pozarządowych, które mogą udzielić im wsparcia.

Wskaźnik oceny:

1. Liczba osób niepełnosprawnych, które skorzystały z usług specjalistycznego transportu.
2. Wzrost liczby obiektów użyteczności publicznej pozbawionych barier.
3. Liczba udzielonych konsultacji i porad.
4. Liczba osób objętych wsparciem w ramach mieszkania treningowego.
5. Liczba udostępnionych informacji na temat dostępnych programów i form pomocy dla osób niepełnosprawnych, ich rodzin, opiekunów.
6. Liczba udostępnionych informacji na temat działalności organizacji pozarządowych, które mogą udzielić wsparcia osobom niepełnosprawnym.

II. Rehabilitacja zdrowotna: zwiększenie dostępu do wczesnej diagnozy i wszechstronnej rehabilitacji umożliwiającej pełne uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.

Uzasadnienie:

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych to zespół kompleksowych działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, edukacyjnych, zmierzających do osiągnięcia przy aktywnym uczestnictwie osoby niepełnosprawnej, możliwie najwyższego poziomu jej funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej. Dostęp do diagnozy i wszechstronnej rehabilitacji ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym osiągnięcie i utrzymanie odpowiedniego poziomu funkcjonowania fizycznego, psychicznego i społecznego. Działania podejmowane w tym zakresie powinny doprowadzić osoby

niepełnosprawne do uzyskania największej w miarę możliwości samodzielności, zaradności oraz integracji społecznej. Psychospołeczne potrzeby człowieka niepełnosprawnego, znajdującego się w innej niż dotychczas sytuacji życiowej, spowodowanej chorobą, należy zaspokoić przez kompleksową rehabilitację.

Zadania:

1. Propagowanie zdrowego i aktywnego stylu życia poprzez udział w konkursach, wycieczkach oraz spektaklach edukacyjnych.
2. Bieżące aktualizowanie bazy danych na temat działalności gminnych placówek służby zdrowia (publicznych i niepublicznych).
3. Inicjowanie, we współpracy z organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych, działań w zakresie rehabilitacji, integracji społecznej, promocji i ochrony zdrowia na terenie powiatu gnieźnieńskiego.
4. Prowadzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych.
5. Prowadzenie szerokiej rehabilitacji społecznej opartej o sport, rekreację i kulturę.
6. Zwiększenie dostępu do wszechstronnej rehabilitacji zwłaszcza dla osób niepełnosprawnych z małych miejscowości i terenów wiejskich.
7. Zintegrowanie działań różnych podmiotów w zakresie propagowania zdrowego trybu życia wśród osób niepełnosprawnych.
8. Prowadzenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla osób niepełnosprawnych z terenu powiatu gnieźnieńskiego.

Wskaźnik oceny:

1. Liczba zorganizowanych wycieczek, konkursów oraz spektakli edukacyjnych.
2. Liczba wydarzeń, w których uczestniczyły osoby niepełnosprawne.
3. Liczba wykonanych aktualizacji na temat działalności gminnych placówek służby zdrowia.
4. Liczba zorganizowanych przedsięwzięć w zakresie rehabilitacji, integracji społecznej, promocji i ochrony zdrowia.
5. Liczba osób, które skorzystały z wypożyczalni sprzętu.
6. Liczba zorganizowanych przedsięwzięć opartych o sport, rekreację i kulturę.
7. Liczba osób niepełnosprawnych, które odczują poprawę sprawności fizycznej i psychicznej.
8. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi.

III. Rehabilitacja społeczna: zapewnienie środowiskowego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami i ich rodzinom.

Uzasadnienie:

Rodzic niepełnosprawnego dziecka czy też opiekun osoby niepełnosprawnej staje przed wyzwaniem, które wymaga od niego oraz członków jego rodziny poważnych zmian w funkcjonowaniu życia codziennego, dostosowania dnia pod potrzeby i rehabilitację oraz opiekę nad osobą niepełnosprawną. Nowa sytuacja wpływa na zmianę relacji między dzieckiem i rodzicem, rodzeństwem jak i pomiędzy samymi rodzicami, którzy narażeni są na stres związany z problemami na tle emocjonalnym, ekonomicznym oraz społecznym. Aby wspomóc rodziny, które zostały zmuszone do zmierzenia się ze zjawiskiem niepełnosprawności, w pierwszej kolejności należy stworzyć odpowiednie warunki, które dostarczą rodzicom wiedzy na temat dysfunkcji ich dziecka oraz dostępnych usług pomocowych i edukacyjnych, które mogłyby być realizowane w formie warsztatów. Niezbędnym wydaje się także utworzenie grup wsparcia, w których będą oni mogli wymieniać się swoimi doświadczeniami i sposobami radzenia sobie z różnymi trudnościami i ograniczeniami. Osobista opieka nad osobą niepełnosprawną wymaga od jej opiekuna wielu poświęceń. Nierzadko związana jest ona ze wsparciem osoby niepełnosprawnej w każdym aspekcie jej życia codziennego. Osoby opiekujące się podporządkowują swój dzień do wykonywania czynności związanych z opieką, co może skutkować obciążeniem psychicznym. Pomoc osobom niepełnosprawnym wiąże się także z rezygnacją z życia zawodowego i społecznego.

Zadania:

1. Prowadzenie Powiatowego Klubu Samopomocy dla osób po kryzysach psychicznych.
2. Prowadzenie usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej.
3. Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa prawnego, psychologicznego oraz rodzinnego.
4. Realizacja pilotażowego programu „Aktywny Samorząd”.
5. Prowadzenie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych zgodnie z indywidualnymi potrzebami osoby niepełnosprawnej.
6. Udzielenie wsparcia w postaci opieki wytchnieniowej dla opiekunów osoby niepełnosprawnej.
7. Tworzenie warsztatów dla rodziców dzieci z niepełnosprawnościami oraz grup wsparcia.

8. Wzbogacenie bazy zajęć dodatkowych w placówkach oświatowych, do których uczęszczają dzieci niepełnosprawne.
9. Pomoc w zakupie sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych.
10. Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych.

Wskaźnik oceny:

1. Liczba osób objętych wsparciem w ramach Powiatowego Klubu Samopomocy.
2. Liczba osób objętych usługami asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej.
3. Liczba osób, objętych usługami poradnictwa prawnego, psychologicznego oraz rodzinnego.
4. Liczba osób, które otrzymały wsparcie w ramach programu „Aktywny Samorząd”.
5. Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.
6. Zmniejszenie liczby osób pozostających w domu z powodu barier architektonicznych i komunikacyjnych.
7. Liczba osób, która skorzystała ze wsparcia w ramach opieki wytchnieniowej dla opiekunów osoby niepełnosprawnej.
8. Liczba osób, która skorzystała ze wsparcia w ramach warsztatów dla rodziców dzieci z niepełnosprawnościami oraz grup wsparcia.
9. Liczba osób, która skorzystała ze wsparcia w ramach zajęć dodatkowych w placówkach oświatowych.
10. Liczba udzielonych dofinansowań do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych.
11. Liczba udzielonych dofinansowań do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych.

IV. Rehabilitacja zawodowa: Zapewnienie równych szans w dostępie do edukacji, podnoszenia kwalifikacji i tworzenie warunków do aktywizacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałanie skutkom bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych.

Uzasadnienie:

Edukacja dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, ich właściwe wychowanie i przygotowanie do życia są pierwszym i niezwykle ważnym ogniwem w procesie rehabilitacji społecznej i zawodowej. Niepełnosprawnym dzieciom i młodzieży należy umożliwić osiągnięcie jak najwyższego poziomu własnego rozwoju, dlatego należy stworzyć warunki do w miarę samodzielnego uczęszczania do ogólnie dostępnych przedszkoli, szkół podstawowych, ponadpodstawowych i wyższych. Również dorosłe osoby niepełnosprawne powinny mieć możliwość zdobywania wykształcenia na poszczególnych poziomach edukacji lub podwyższania swoich kwalifikacji. Kształcenie i podnoszenie kwalifikacji jest jednym z warunków pełnego, równoprawnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym. Grupa osób niepełnosprawnych jest nadal mniej aktywna zawodowo oraz gorzej wykształcona w porównaniu z osobami zdrowymi. Rehabilitacja zawodowa ma ogromne znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania psychicznego, społecznego oraz integracji ze środowiskiem lokalnym. Daje osobom niepełnosprawnym nie tylko możliwość samodzielnego utrzymania się, ale także bycia w różnego rodzaju relacjach społecznych i wyjścia z izolacji. Osoby niepełnosprawne posiadają wiele sprawności, a często też specjalne uzdolnienia, które mogą stać się podstawą do podjęcia działań przygotowujących je do pracy zawodowej oraz pomyślnego zatrudnienia. Praca zgodna z kwalifikacjami daje osobom niepełnosprawnym możliwość uczestniczenia w życiu społeczno-gospodarczym, jest gwarantem poczucia własnej wartości, samodzielności materialnej oraz wpływa na ogólne poczucie zadowolenia z życia.

Zadania:

1. Dążenie do utworzenia Zakładów Aktywizacji Zawodowej na terenie powiatu gnieźnieńskiego.
2. Pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla dziecka w formie dofinansowania pobytu w przedszkolu lub żłobku.
3. Dofinansowanie do uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym.

4. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie doradztwa w sprawie samozatrudnienia, nauki umiejętności poszukiwania pracy.
5. Dofinansowanie własnej działalności gospodarczej.
6. Promowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w podnoszeniu swoich kwalifikacji poprzez uczestnictwo w projektach, programach krajowych i Unii Europejskiej.
7. Pomoc finansowa w przystosowaniu stanowisk pracy.
8. Objęcie szerokiej grupy osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP formą warsztatową z zakresu nauki umiejętności poszukiwania pracy i otrzymywania zatrudnienia.
9. Organizacja szkoleń zawodowych.
10. Włączenie organizacji pozarządowych w realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.
11. Promowanie wśród pracodawców zatrudniania osób niepełnosprawnych

Wskaźnik oceny:

1. Liczba utworzonych Zakładów Aktywności Zawodowej na terenie powiatu gnieźnieńskiego.
2. Liczba udzielonych dofinansowań na pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla dziecka w przedszkolu lub żłobku.
3. Liczba udzielonych dofinansowań do uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym.
4. Liczba udzielonych dofinansowań do własnej działalności gospodarczej.
5. Liczba udzielonych dofinansowań do przystosowaniu stanowisk pracy.
6. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP, które wzięły udział w warsztatach z zakresu nauki umiejętności poszukiwania pracy i otrzymywania zatrudnienia.
7. Liczba osób niepełnosprawnych, która wzięła udział w szkoleniach zawodowych.
8. Liczba organizacji pozarządowych, która zrealizowała zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.
9. Liczba porozumień o współpracy z pracodawcami w sprawie zatrudniania osób niepełnosprawnych.

V. Integracja społeczna: tworzenie warunków do zwiększenia udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.

Sposób postrzegania osób niepełnosprawnych zmienia się, ale nadal niepełnosprawność postrzegana jest stereotypowo, a towarzyszące temu postawy społeczne zwiększają ryzyko wykluczenia osób niepełnosprawnych z wielu sfer życia. Stereotyp sprawia, że u osób niepełnosprawnych akcentuje się ich słabości i ograniczenia. Do negatywnych postaw wobec osób niepełnosprawnych przyczyniają się m. in.: uczucie litości, nadopiekuńczość, niedoceniać ich, wyolbrzymianie ograniczeń, negatywne nastawienie poznawcze, zwracanie szczególnej uwagi na widoczną niepełnosprawność. Negatywne nastawienie społeczne powoduje zwiększenie się dystansu społecznego, unikanie wzajemnych relacji. Kształtowanie pozytywnych postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych i ich rodzin jest jednym z ważniejszych zagadnień, bowiem dotyczy zarówno jakości funkcjonowania tych osób, jak i całego społeczeństwa. Postawy te wyznaczają miejsce zajmowane przez osoby niepełnosprawne w społeczeństwie. Podnoszenie poziomu świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych jest kluczowe dla przełamywania barier społecznych związanych z niepełnosprawnością. To niezbędny element przygotowania lokalnych środowisk do systemowego wsparcia osób niepełnosprawnych i stworzenia warunków uczestnictwa każdego mieszkańca w życiu społecznym i zawodowym. Nie mniej istotne jest pogłębianie wiedzy samych osób niepełnosprawnych dotyczącej ich praw, potrzeb, możliwości oraz wkładu jaki wnoszą w życie społeczne. Tego rodzaju działania sprzyjają integracji społecznej oraz przeciwdziałają marginalizacji i izolacji osób niepełnosprawnych.

Zadania:

1. Nawiązanie szerszej współpracy ze szkołami poprzez zachęcanie ich do realizacji programów wychowawczych, mających na celu poznanie świata osób niepełnosprawnych, zmianę postaw, rozumienie i akceptację.
2. Rozpowszechnianie materiałów promocyjnych i informacyjnych w ramach zadań realizowanych w programach i projektach na rzecz osób niepełnosprawnych.
3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz fundacjami realizującymi projekty skierowane do osób niepełnosprawnych finansowane ze środków EFS, PFRON oraz innych źródeł.
4. Opracowanie powiatowego kalendarza imprez integracyjnych typu kulturalnego, sportowego oraz edukacyjnego dla dzieci i młodzieży.

5. Zapraszanie uczniów szkół masowych do specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych oraz warsztatu terapii zajęciowej na wspólne zajęcia plastyczne i sportowe.
6. Wspieranie i promowanie twórczości osób niepełnosprawnych poprzez organizowanie wystaw, konkursów, pokazów prac oraz umożliwienie udziału w przeglądach artystycznych.
7. Organizowanie imprez integracyjnych typu kulturalnego, sportowego oraz plastycznego z udziałem szkół.
8. Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania rozumienia problemów osób niepełnosprawnych poprzez inicjowanie działań informacyjno-edukacyjnych mających na celu zwiększenie świadomości społecznej w zakresie problematyki niepełnosprawności.
9. Wspieranie organizacji i spotkań i imprez o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym i turystycznym poprzez udzielenie dofinansowania do sportu kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.
10. Inicjowanie i promowanie twórczości artystycznej osób niepełnosprawnych.

Wskaźnik oceny:

1. Liczba rozdanych materiałów informacyjno-promocyjnych.
2. Liczba zamieszczonych informacji na stronach www.
3. Liczba zamieszczonych informacji w mediach i prasie.
4. Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-promocyjnych.
5. Liczba zrealizowanych programów edukacyjnych dotyczących problematyki niepełnosprawności.
6. Liczba uczniów objętych programami edukacyjnymi.
7. Liczba zorganizowanych zajęć plastycznych i sportowych.
8. Liczba zorganizowanych wystaw, konkursów, pokazów prac.
9. Liczba wydarzeń artystycznych, w których uczestniczyły osoby niepełnosprawne.
10. Liczba zorganizowanych imprez integracyjnych typu kulturalnego, sportowego oraz plastycznego.

10.3. Źródła finansowania programu

Zasoby finansowe na zaplanowane działania zawarte w Powiatowym Programie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022-2030 pochodzić będą z:

- 1) budżetu Powiatu Gnieźnieńskiego, w tym budżetów jednostek organizacyjnych powiatu,
- 2) dotacji z budżetu państwa w ramach dofinansowania realizacji zadań własnych,
- 3) dotacji z budżetu państwa w ramach dofinansowania realizacji zadań zleconych,
- 4) środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- 5) funduszy europejskich,
- 6) środków pozyskanych przez organizacje pozarządowe.

10.4. Potencjalni partnerzy programu

- 1) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie,
- 2) Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Gnieźnie,
- 3) Wydział Edukacji i Sportu Starostwa Powiatowego w Gnieźnie,
- 4) Powiatowy Zespół Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Gnieźnie,
- 5) Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Gnieźnie,
- 6) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gnieźnie,
- 7) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gnieźnie,
- 8) Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarniejewie,
- 9) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Niechanowie,
- 10) Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzemesznie,
- 11) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mieleszynie,
- 12) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łubowie,
- 13) Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Witkowie,
- 14) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiskowie,
- 15) Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłecku,
- 16) Dom Pomocy Społecznej im. Małżonków Terakowskich w Gnieźnie,
- 17) Dom Pomocy Społecznej w Mielżynie,

- 18) Dom Pomocy Społecznej w Łopiennie,
- 19) Środowiskowy Dom Samopomocy "Dom Tęcza",
- 20) Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Dom Anki” w Gnieźnie,
- 21) Środowiskowy Dom Samopomocy w Trzemesznie,
- 22) Warsztat Terapii Zajęciowej dla osób niepełnosprawnych w Gnieźnie,
- 23) Warsztat Terapii Zajęciowej im. Heleny Bojarskiej w Kłecku,
- 24) Stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie gnieźnieńskim,
- 25) Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Zygmunta Imbierowicza w Kłecku,
- 26) Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 1 w Gnieźnie,
- 27) Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2 w Gnieźnie,
- 28) Zespół Placówek Edukacyjno-Wychowawczych,
- 29) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Gnieźnie,
- 30) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kłecku,
- 31) Powiatowy Urząd Pracy w Gnieźnie,
- 32) Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

10.5. Monitoring i ewaluacja programu

Niezbędnym elementem towarzyszącym wdrażaniu *Powiatowego Programu Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022-2030* jest jego monitorowanie i coroczna ocena realizacji. Systematycznie zbieranie oraz analizowanie ilościowych i jakościowych danych dotyczących poszczególnych zadań realizowanych w ramach celów operacyjnych, pozwoli na bieżące monitorowanie stopnia ich wykonania oraz wprowadzenie ewentualnych zmian. Za prowadzenie monitoringu i ewaluację wszystkich działań realizowanych w ciągu danego roku, odpowiedzialny będzie Realizator Programu – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie. Dane do monitoringu pozyskiwane będą od powiatowych jednostek organizacyjnych, gminnych jednostek organizacyjnych oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie gnieźnieńskim, odpowiedzialnych za wykonywanie poszczególnych zadań. Informacja na temat stopnia i sposobu realizacji Programu będzie przekazywana przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie

Zarządowi Powiatu Gnieźnieńskiego, a po akceptacji sprawozdania – Radzie Powiatu Gnieźnieńskiego.

Powiatowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022-2030 jest dokumentem otwartym, co oznacza, że na podstawie oceny efektów wdrażania działań dopuszcza się dokonywanie zmian i uzupełnień w trakcie całego okresu realizacji Programu.

XI. Podsumowanie

Osoby z niepełnosprawnością ze względu na posiadane dysfunkcje stanowią grupę szczególnie narażoną na wykluczenie społeczne. Z powodu ograniczeń wynikających ze stanu zdrowia nie są w stanie wykonywać wszystkich czynności w takim stopniu jak osoby zdrowe. Przekłada się to na poziom aktywności i samodzielności, które z kolei utrudniają osobom z niepełnosprawnością pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym. Problem częściowego lub całkowitego wykluczenia osób z dysfunkcjami potęgują funkcjonujące stereotypy i nieznaną im problemów, z jakimi na co dzień borykają się osoby niepełnosprawne. Niezbędna jest tutaj pomoc państwa i instytucji działających w obszarze włączenia społecznego, które z jednej strony powinny zajmować się aktywizacją społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a z drugiej – niwelowaniem stereotypowego podejścia do osoby niepełnosprawnej.

Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością to złożony i długotrwały proces, składający się z wielu etapów i różnych rodzajów zadań, wymagający zaangażowania wielu specjalistów, jak i samych podopiecznych. Niemniej liczne projekty, programy i przedsięwzięcia w obszarze aktywizacji i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych przynoszą pozytywne efekty. Kluczowe jest więc stworzenie odpowiednich warunków i wyposażenia w odpowiednie pomoce, które zrównoważą deficyty osób z dysfunkcjami i w ten sposób pozwolą na zwiększenie poziomu aktywności i uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym.

Osoby niepełnosprawne są beneficjentami wszystkich praw, które przysługują osobom pełnosprawnym. By w odpowiedni sposób pomagać osobom niepełnosprawnym, pozytywnie wpływać na jakość ich życia oraz je wspierać, należy najpierw poznać ich potrzeby i oczekiwania. Udzielanie wsparcia osobom niepełnosprawnym powinno opierać się na

stosowaniu takich form pomocy, które wykorzystywałyby niezaburzone funkcje i sprawności do wykazania największych możliwości samodzielnego oraz niezależnego życia. Wspieranie osób niepełnosprawnych polegać powinno na uruchamianiu za pomocą odpowiednich środków czynności zastępczych, które ułatwiają życie osobiste i zapewniają stosowny udział w życiu społecznym. Wspierać należy nie tylko samą osobę niepełnosprawną, ale również całą jej rodzinę. W ten sposób odpowiednia pomoc i wsparcie będzie miało wpływ na podniesienie jakości życia. Ogromną rolę w podnoszeniu jakości życia osób niepełnosprawnych odgrywa wszechstronna rehabilitacja i integracja, które przyczyniają się do dobrego funkcjonowania tej grupy osób w społeczeństwie, ich aktywizacji oraz kształtowaniu prawidłowej samooceny.

Obecnie osoby niepełnosprawne starają się być aktywne. Mają coraz większe szanse rozwoju oraz normalnego życia wśród ludzi pełnosprawnych. Odpowiednie wsparcie i pomoc ukierunkowane na indywidualne potrzeby osób o obniżonej sprawności przyczyniają się do podnoszenia jakości życia osób niepełnosprawnych oraz umożliwiają im samodzielne i niezależne życie.

Powiatowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022-2030 wyznacza kierunki działania lokalnej polityki na rzecz osób niepełnosprawnych. Określa działania różnych instytucji i organizacji wspierających osoby niepełnosprawne i ich rodziny. Zadania realizowane w ramach poszczególnych celów operacyjnych wpłyną na wyrównanie szans osób niepełnosprawnych, które umożliwią im funkcjonowanie w społeczności lokalnej oraz ograniczą zjawisko wykluczenia społecznego.

Do skutecznej realizacji zamierzonych celów niezbędna jest współpraca władz powiatowych, gminnych, organizacji pozarządowych oraz instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych, mogących wspierać realizację Programu merytorycznie i finansowo.

O końcowym sukcesie i osiągnięciu poprawy warunków życia osób niepełnosprawnych zadecyduje w dużej mierze charakter współpracy pomiędzy wszystkimi podmiotami zaangażowanymi lub odpowiedzialnymi za realizację zapisów Programu.

Uzasadnienie

Zgodnie z zapisem art. 35a ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych do zadań powiatu należy: opracowanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych, w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania, przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Opracowanie i przyjęcie do realizacji „Powiatowego Programu Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022-2030” (dalej: „Program”) jest ustawowym obowiązkiem Powiatu. Program jest dokumentem określającym i koordynującym działania w zakresie polityki społecznej Powiatu Gnieźnieńskiego, ukierunkowanym na rozwiązywanie problemów osób z niepełnosprawnością w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych. Podstawowym założeniem Programu jest stworzenie systemu wsparcia dla osób z niepełnosprawnością i wdrożenie takich rozwiązań, które zminimalizują skutki niepełnosprawności, umożliwiając zaspokojenie potrzeb osób niepełnosprawnych we wszystkich obszarach życia oraz wspomogą prowadzenie samodzielnego, aktywnego oraz niezależnego życia

W związku z powyższym podjęcie niniejszej uchwały jest zasadne.